БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряад Үнэн

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган.

(..18) 1958 оной августын 14, четверг | Сэн 20 мүнгэн

Үдэр, һүнигүй хадажа, таряагаа богони болзорто хуряая!

★ ★

Бүхы таряагаа амяарлан хуряахабди

Байгша ондо манай Куйбышевай нэрэмжэтэ колхоздо хамта 1200 гектарта шэнисэ, 400 гаран гектарта оройн ургамалнууд шэлэгдэмэл һайн, эрхим шанартай үрэһөөр, гол тулэб сэбэр пар дээрэ, хэрэһэлүүлһэн таригдаһан байгаа. Зунда таряанайнгаа ургасые буртаг үбһэ, үрмэдэһэнһөө сэбэрлэһэн байнабди. Тиигэжэ энэ жэлдэ хура бороогүй, гандуу байгаашье һаань, таряанаймнай ургаса хаа хаанагүй журэй һайн, шэнисын тарянай гектар бүриһөө дунда зэргээр 9—10 центнер ургаса абтахаар хараалагдана.

Эдэ үдэрнүүдтэ артелиинхидмай эдэшэһэн таряагаа амяарлан хуряажа эхилээ. Колхоздомнай таряа хуряалгын 2 комплексно агрегат эмхидхэгдэжэ, тэдэндэ тус бүридэнь нэгэ нэгэ «Беларусь» трактор, «ЖР—4,9» маркын лафетнэ жаткатайгаар, мүн «ДТ—54» трактор, нэгэ нэгэ подборщигтой «С—6» комбайн үгтэнхэй. 1-дэхи агрегадынь колхозой дүй дүршэл ехэтэй механизатор нүхэр Николай Серебренников хүтэлбэрилнэ. Нүгөөдэ агрегадынь нүхэр Владимир Кожевниковой даанхай. Агрегадай механизаторнууд хуряалгын эхилхэһээ урид машина, техникэеэ хүсэд заһабарилаад, һайса шалгажа, түгэс бэлэн болгоо һэн. Энэ жэлдэ хуряалгын агрегадые үдэр һүнигүй, хоёр халаанда хүдэлгэхын тула электрын гэрэлээр гүйсэд хангагданхай. Гадна, һүни таряа хадахада, элдэб модо, шулуунда, хонхор ёнхорто жаткын хюреэгэй шүдэнэй эбдэрхэгүйн, тарягаа нэгэ жэгдээр хадахын тула лафетнэ жаткын хедер доро тусгай аммортизатор—түмэр ула хэжэ үгөө. Мүн набтар, хэбтэшэһэн гү, али буртаг үбһэндэ ехээр дарагдаһан таряа хадахын тула, жаткынгаа хедерэй хюреэ доро бан нэгэ хюрөө тодхонхой. Эдэ бүгэдын ашаар нэгэ жаткаар халаан бүридэ 40 га хүрэтэр таряа хадаха, агрегат бүхэнэйнь бүхыдөө 600 гектар шэнисын таряа 12 хүдэлмэрийн үдэр соо амяарлан хуряажа абаха юм. Тиихэдэ 400 гектар оройн культурые 4 үдэрэй турш амяарлан хуряаха зорилго табигданхай. Таряа хуряалгаа богони болзорто, эрхим шанартайгаар үнгэргэн, гүрэндөө 3 мянгаад центнер таряа тушаажа, худалдажа, түсэбөө болзорһоонь урид нилээд ехээр үлүүлэн дүүргэхэбди. Ерэхэ жэлэйнгээ тарилгада бэлдэжэ, гектар бүридэ хоёр центнер хүртэхэ хэмжээнэй үрэһэ һайнаар сэбэрлэжэ, хаахабди. Мүн гэшүүдэй ажалга үдэр бүридэ 2,5 килограмм орооһо таряан хубаагдахаар хараалагдана.

Августын 11-нэй мэдээгээр, колхозоймнай хоёр комплексно агрегат хамта 200 гаран гектар таряа хадаа. Һаяын үдэрнүүдтэ агрегадынхид лафетнэ жаткаар халаанайнгаа даабарине дүүргэдэг болоожо байна. Тоог дээрэ орооһо таряа сэбэрлэхэ, хатааха машина, түхэрэлгэ заһабарилагдажа, бэлэн болонхой. Орооһо таряа сэбэрлэхэ, тушааха тусхай звено эмхидхэгдээ. Тоогһоо холо тараалан дээрэһээ комбайнһаа гараһан орооһо зөөхын тула агрегат бүхэндэ нэгэ нэгэ автомашина үгтэхэ, хэрбээ дүтэ газарта һаань, орооһо таряан тракторай тэргээр зөөгдэхэ юм.

Мүнөө колхозой агроном үдэр бүри шахуу тараалан дээгүүр бригадирнуудтай хамта ябажа, орооһо таряанай ургаса хэр эдэшээб, хэзээ хадажа эхилхэб гэжэ тодорхойлдог болонхой. Ингэжэ ойрын үдэрнүүдһээ түрүүн хадаһан таряагаа комбайнай подборщигоор сугулуулжа, сохижо эхилхэмнай.

Г. Пепеляев, колхозой парторганизациин секретарь.

Кударын аймаг.

Хүсэд бэлдээгүй байһаар

Энэ жэлдэ Кабанскын аймагай колхозуудай тараалан дээрэ орооһо тарянай ургаса муу бэшээр гаранхай, зарим газартаа орооһон эдеэгээ хүсэжэ, хадажа захалхаар болонхой. Иланганаа Ленинэй, Кировэй, Сталинай нэрэмжэтэ, «Забайкалец» колхозуудай эртын шэнисын тарянай зарим ургасые мүнөөшье түүбэрилээд, амяарлан хадажа эхилхээр.

Теэд аймагай нэгэшье колхоз эдешэһэн таряагаа түүбэрилэн хадажа эхилээгүй. Гадна, таряагаа амяарлан хуряалгадаа хүсэд бэлдэөгүй аад, һанаа амархан һуужа байхань гайхалтай. Эндэхи колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд мүнөө жэлдэ таряанайнгаа ургасын ехэнхиые амяарлан хуряаха тухай сугларан дээрэ тусхай шиидхэбэри баталhан, мүн таряа хуряалгынгаа түсэб дээрэшье хараалһан байха юм. «Коммунизм», Кировэй нэрэмжэтэ, «Забайкалец» болон бусад колхозууд мүнөө болотор хэрэгтэй бүхы лафетнэ жатка болон подборщигуудые МТС-һээ худалдажа абаадүй байhаар. Таряа хуряалгада ябаха трактор, комбайнуудшье хүсэд заhабарилагдаагүй.

Мүн урда жэлнүүдтэ эндэхи колхозуудта һайн түхеэрэлгэтэй, дээрээ хушаалта, һарабшатай тоогуудай хомор дээрэһээ орооһо таряанинь хура бороондо орожо, гутадаг, таряа тушаалгашье ехээр һаатадаг байһан юм. Энэшье жэлдэ аймагай колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд үнгэрһэн жэлнүүдэйнгээ алдуу дутуунуудаа ямаршье тобшолол хээгүй байшоо. Тусхайлбал, «Забайкалец», «Коммунизм», Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо орооһо таряа хадагалха тоог болон амбаар, складууд заһабарилагдаагүй, задагай зайдан хэбтэнэ. Тэдэнине эртээнһээ дособхинь сэбэрлэжэ, сагаадажа, дезинфекци хэхэ ёһотой. Теэд тэрэшье хэгдэнэгүй. Таряа сэбэрлэхэ, хатааха машина, түхеэрэлгэнүүд баhал заһабарилагдаагүй байха юм. Эдэ дутагдалнууд тухай тус колхозуудай агрономуудай, аймагай хүдөө ажахын инспекциин (начальнигынь нүхэр Моложников) һайса мэдэжэ байгаад, ямаршье хэмжээ абанагүй.

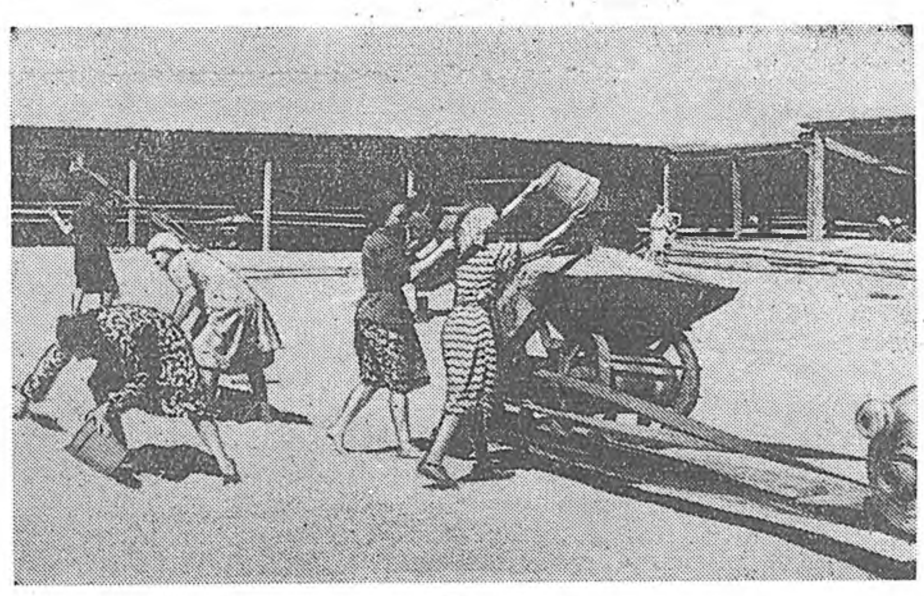
Аймагай колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд бүхы дутагдалнуудаа дары сүм усадхажа, таряагаа амяарлан хуряажа эхилхэ ёһотой.

М. Николаев.

Республикын колхоз, совхозуудта таряа хуряалгын ябаса тухай

1958 оной августын 10-най мэдээн

Аймагууд	Хөбөр, намар тарилгаһан орооһо таряа хуряалта (гектараар)	Тэрэ тоодо подборщигтой комбайнуудаар хадагалһан таряан (гектараар)
Бичурын	1201	1091
Зэдын	672	563
Кударын	752	676
Мухаршэбэрэй	244	244
СОВХОЗУУД:		
Бичурын	101	101
Борьёогой	1312	1312

Кударын аймагай «Путь к коммунизму» колхозой механизаторнууд таряа амяарлан хуряалгада орооһор арбаад хоножо байна. Мүнөө 400 шахуу гектар шэнисэ лафетнэ жаткаар хадагдаа. Хадагдаһан таряан комбайнаар суглуулагдаад, сохигдожо эхилэнхэй. **Зураг дээрэ:** 1-дэхи комплексно бригадын ток дээрэ түрүүшын таряан сэбэрлэгдэжэ байна.

А. Бадаевай фото.

Хүдөөгэй агитаторай хүндэтэ зорилго

...хүмнай хүдөөгэй ажал... элгэ малда шадаал һаа ...тэжээл бэлдэхын, орооһо ...саг соонь хуряахын зо...нэ үедэ забда сүлөөгүй ...а байна.

...на организацинууд эдэ ...хүдөөгэй ажалшадай ...лхэ-ойлгуулжамжын ехэ хү...үүлхэ зуураа, социалис...рүүлхэ үрэгшөөр дэлгэ...ажлша зоной культурнаар ...ажүүлха асуудалда саг ...анхаралаа хандуулна.

...нистическэ партиин, Совет...тельствын мүнөө үедэ бэс...ийгаа гадаадын, дотоодын ...н ударлга ... хүдөөгэй ...та ойлгуулхадань агита...партиина организацинуудта ...лална. Эдэнэр парти, пра...ын табиһан зорилгые ...та тайлбарилан ойлгуулха ...онирхолтой асуудалнууд...агүй харюусана, колхоз, ...ай үмэнэ табигдаһан зо...жаалтатайгаар шиидхэхэ...хэнигүүдые, совхозуудай ...эдэмэ эмхидхэн зориг...

...республикын олонхи ...нууд өөhэдынгөө хүндэтэй ...ыбөр ойлгожо, партиина ...инуудта эдэбхитэйгээр ту...

...н аймагай Тельманэй нэ...колхозой партиина органи...гиткоолектив ажалаа һай...ижа шадаа. Шэнэ газетэ, ...барилһан эндэхи агитатор ...колхозой бригада, фермэ ...харжа болохо байна. Энэ ...хүдэлдэг агитаторнууд ...интын ажалда эдэбхитэй...алдалсажа, үйлэдбэриин ...юм.

...гаалга дээрэ агитатораар ...байһан нүхэр Ц. Базаров, ...эрхим һаалишан Х. Жам...ухэдэйнгөө дунда хүндэтэй ...ээ. Нүхэр Базаров аги...айха зуураа, морин косил...эб сабшажа, үдэр бүрини...габарине үлүүлэн дүүргэ...гуулли дүүргэдэг кол...үдэлжэ байһан комсомол ...М. Гомбоев агитатораар хү...таа, ажалдаа мүн лэ жэ...йна.

...дурсагдаһан партиина ор...агитаторнууд ажалдаа ...табигдаад байһан зорилгые ...зондо һайнаар ойлгуулхые ...Эднэр харуулан ойл...агитацида ехэ анхарал та...айна. Тосхоной үйлсэнүүдтэ, ...эй бүхы бригада, звено...ээ бүриин плаката, лозунг...газарта үлгэгдэнхэй. Со...тэ мүрысөөнэй дүнгые ...ан «молни», «дайшалхы ...саг үргэлжэ таргаг...Эдэ хуудаһануудта үбһэ хү...ай түрүүшүүлэй дүй дүршэл ...дааһан гадна, ажалдаа ...нобшоор хандагшадые

шүүмжэлһэн статьянууд толилогдодог байна. Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой бүхы гэшүүд хүгшэн, залуугүй малай тэжээл бэлдэхэлгэ дээрэ ажаллажа байна. Колхозникүүдые тэжээл бэлдэхэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадуулха талаар агитаторнууд бага бэшэ ажал хээ.

Гэхэтэй хамта, зарим колхозуудай партиина организациин агиткоолективүүд үшөөл муугаар ажаллана. Агитаторнууд бригада, фермэнүүдтэ үсөөн ошоно, арад зонтой нягта барисаагүй байна. Зарим газарта агитаторнууд гансал һунгуулиин үедэ ажалладаг заншалтай болонхой.

Кабанскын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой агитаторнууд хангалтагүйгөөр ажаллажа, нютагайнгаа хүн зондо шангаар шүүмжэлүүлнэ. Эдэйн аймагай Чапаевай нэрэмжэтэ колхозой агитаторнууд мүн лэ муугаар ажаллана. Тарбагатайн аймагай «Коммунизм» колхозой партиина организациин агитаторнууд үбһэ хуряалгын эхилһэн сагһаа хойшо сабшалан дээрэ нэгэшье гараагүй. Дээрэ дурсагдаһан колхоздо ниитэ-политическэ хүдэлмэриин муугаар табигдаһан дээрэһээ үбһэ хуряалгань унжагайржа байнхай.

Ойлгууламжын хүдэлмэридэ үдэр бүри анхарал хандуулжа, кино, хабын газетэ гэхэ мэтые хэрэглэхэ гэшүү угаа шухала.

Орон дотор, республикада, аймаг соо боложо байһан һонирхолтой зүйлнүүдые хүн зондо саг үргэлжэ дуулгажа байха хэрэгтэй.

КПСС-эй Кударын айком агитаторнуудай хүмүүжүүлхэ тушаа ехэ ажал хэнэ. Саг үргэлжэ зарлагадаг агитаторнуудай зүблөөн дээрэ аймагай хүтэлбэрилэгшэд, үйлэдбэриин түрүүшүүл, эрхим агитаторнууд үгэ хэлэдэг юм. Партиин аймкомой политическэ гэгээрэлэй кабинет агитаторнуудта шухала хэрэгтэй тоо мэдээнүүдые үгэдэг болонхой. Хэдэ хэдэн колхозуудта агитаторнуудай һургуули эмхидхэгдээ.

Энэ аймагай Куйбышевай нэрэмжэтэ колхозой партиина организациин дэргэдэ эмхидхэгдэһэн агитаторнуудай 6 һарын һургуули илангаяа һайнаар ажаллана. Энэ һургуулине дунда һургуулиин директор нүхэр Коноваловой хүтэлбэрилнэ. Һургуулида хабаадаһан агитаторнууд политическэ, ажахын асуудалнуудые шудалха зуураа, ойлгууламжын хүдэлмэриие һайнаар табиха дүй дүршэлтэй танилсана.

Мяха, һү, тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсэн талаар Америкын Холбоото Штадуудые ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ гэһэн харюусалгатай зорилгые манай республикын ажалшадтай хамта шиидхэхэ байна. Энэ харюусалгатай хэрэгтэ манай агитаторнууд хубитаяа оруулалсаха зэргэтэй.

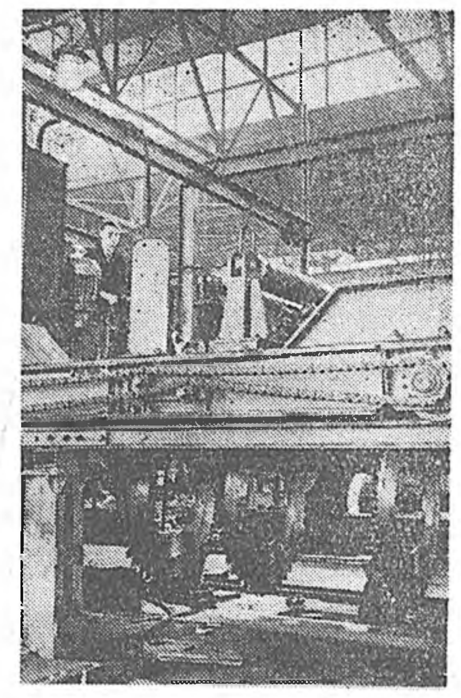
Нүхэд Н. С. Хрущев, М. А. Суслов, Д. С. Полянский гэгшэд Куйбышевска областиин „Путь Ленина" колхоз ошожо хараа

СТАВРОПОЛЬ (Куйбышевска ...), августын 11. (ТАСС). Ленинэй нэрэмжэтэ Волжско ГЭС-эй ...болоой оршон байдалда ...байрта хабаадахаяа Куйбышевска областьдо ошоод байһан ... М. А. Суслов, Н. С. Хрущев, ... Полянский, СССР-эй Ми...рай Соведэй Түрүүлэгшын ...о А. Ф. Засядько, Электро...анцуудай министр А. С. Павлов, СССР-эй Госстройн түрүүлэгшэ В. А. Кучеренко, тэрэшэлэн ...эй Куйбышевска обкомой ...ой секретарь М. Т. Ефремов, ...шевгидростройн начальник ... Комзин гэгшэд Ставропольской ... «Путь Ленина» колхоз ...о хараа. Энэ колхоз Волжско ...холо бэшэ оршодог юм. ...зуун колхозниигууд айлшадые ...нуудаар амарлаа угтаба. ...Хрущев колхозой гэшүүдтэ

хандан тобшохон үгэ хэлээ.

Һүүлээрнь Н. С. Хрущев, М. А. Суслов, Д. С. Полянский оовоь тариһан поли, кукурузын айхабтар һайнаар ургажа байһан газар ошожо хараа. Кукуруза эндэ һайнаар таригдажа, харуулагдаһан гэжэ эли бодо мэдэхээр. Гэбэшье, саашаа ошожо ябахадаа кукурузын квадратно-гнездовой аргаар бэшэ, харин юрын аргаар таригдаһые Н. С. Хрущев обөорбо. Эндэнь кукурузын эшэншье нарин, набшанамаашье гараагүй шахуу байна. Тиимэһээ квадратно-гнездовой аргаар тариха гээшэ айхабтар ехэ ашаг олзотой байһаниинь эндэһээ эли тодо харагдана гэжэ Н. С. Хрущев хэлэнхэй.

«Путь Ленина» колхозһоо айлшад «Добрыня Никитич» гэжэ теплоходоор Куйбышев ороо.

Барилгада хэрэглэгдэдэг шулуу—известняк гү, али туф отолон абаха «СМ-580А» гэжэ машина Москвагай «Строймашинын» заводойхид бүтээгээ. **Зураг дээрэ:** шэнэ машина заводой хабсаралгын цех соо.

ТАСС-эй фотохронико.

Зүүн Сибириин үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөхэ асуудалтай конференцидэ бэлэдхэл

ЭРХҮҮ, августын 11. (ТАСС). Зүүн Сибириин үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөхэ асуудал зүбшэн хэлсэхэ научна конференци Эрхүүдэ августын 18-һаа 26 хүрэтэр болохонь.

Энэ конференциие СССР-эй Наукануудай Академи СССР-эй Госплантай, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведтэй хамта үнгэргэхэнь. Зүүн Сибириин байгаалиин баялигые али болохо үргэнөөр хэрэглэхэ абадалые научнаар үндэһэлхэ гээшэ конференциин гол зорилго мүн болоно.

Зүүн Сибирьтэ 6 экономическа район—Красноярай хизаар, Бурядай АССР, Яхадай АССР, Эрхүүгэй, Читын областьнууд, Түбын автономно область хабаадаагар. Эдэ нютагууд тус бүридөө байгаалиншье, экономическашье талаар онсо өөрэ илгаатай байха юм. Тиимэһээ Зүүн Сибириин үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөхэ конференци хоёр шатаар үнгэргэгдэхэ гэжэ шиидхэгдээ. Августын 11-һээ 15 болотор Красноярск, Эрхүү, Читэ, Якутск, Улан-Удэ, Кызыл городуудта эдэ экономическа районуудай тус бүриин үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөхэ зүблөөнүүд үнгэргэгдэхэ.

Эрхүүдэ болохо конференцидэ экономическа районуудай делегацинуудһаа гадна, ороной 380 гаран научно-шэнжэлэлгын, проектнэ, түсэблэлгын, ажахын организацинуудай делегацинууд хабаадалсаха. СССР-эй Наукануудай Академиин, ВАСХНИЛ-эй, СССР-эй барилга, архитектурын Академиин 35 академик, гэшүүн-корреспондентнүүд, олон доктор, кандидат, инженер болон бусад эрдэмтэд ерэхэ байна.

Эрхүүгэй областиин, Яхадай АССР-эй үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөхэ асуудалтай зүблөөнүүд үнгэргэгдэбэ

Эрхүүгэй областиин үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөхэ асуудал хэлсэхэ зүблөөн августын 12-то Эрхүүдэ нээгдэбэ. КПСС-эй Эрхүүгэй обкомой нэгэдэхи секретарь С. Н. Щетинин түрүүшын элидхэл хээ.

Августын 11-дэ СССР-эй Наукануудай Академиин Яхадай филиалай Яхадай АССР-эй үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөхэ асуудалтай зүблөөн СССР-эй Наукануудай Академиин гэшүүн-корреспондент П. Ф. Швецовой хүтэлбэри доро нээгдээ. Республикын арадай ажахые ойрын 15—20 жэлэй турш яажа хүгжөөхэ тухай 6 элидхэл шагнагдаа.

Советско-хитадай экономическа харилсаан тушаа

1958 оной августын 8-да Москвада хани халуун, үгэеэ ойлголсолгын оршон байдалда хэлсээн ургашатайгаар боложо дүүрөөд, металлургическа, химическэ, нүүрһэнэй, машина бүтээлгын, модо болбосоруулгадаг промышленностиин, барилгын материалнуудай промышленностиин 47 предприяти болон электростанцинуудые барихадань, үргэдхэхэдэнь Хитадай Арадай Республикада техническэ туһаламжа үзүүлхэ тухай Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай правительствын, Хитадай Арадай Республикын правительствын хоорондо хэлсээн баталагдаа.

Промышленностиие хүгжөөлгэдэ, өөһэдын инженер, техническүүдые бэлдэлгэдэ Хитадай Арадай Республикын ехэ амжалта туйлаһантай холбогдуулан Хитадай талань хэлсээгээр хараалагдаһан олонхи предприятинуудай проектнэ, шэнжэлэлгын хүдэлмэринүүдые өөрөө дүргэхэ, тиихэдэ КНР-эй машина бүтээлгын промышленность дургагдаһан предприятинуудые хүсэд түхеэрэлгэнүүдээр хангаха юм.

(ТАСС).

БУРЯДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар научна хүдэлмэрилэгшэдые шагнаха тухай

Бурядай республикын үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые шэнжэлэн үзэжэ, хүгжөөлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһанайнь түлөө Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар иимэ хүнүүдые шагнаха:

1. **Белов** Иван Васильевич—СССР-эй Наукануудай Академиин Зүүн Сибириин филиалай Геологиин институдай таһагые даагша.

2. **Бесова** Мария Васильевна—геолого-минералогическа наукын кандидат.

3. **Герасимов** Иннокентий Петрович—академик, СССР-эй Наукануудай Академиин Географиин институдай директор.

4. **Кожов** Михаил Михайлович—А. А. Ждановай нэрэмжэтэ Эрхүүгэй Гүрэнэй университедэй профессор.

5. **Кротов** Виктор Александрович—профессор, СССР-эй Наукануудай Академиин Зүүн-Сибирин филиалай Президиумэй түрүүлэгшэ.

6. **Ларина** Валентина Александровна—А. А. Ждановай нэрэмжэтэ Эрхүүгэй Гүрэнэй университедэй профессор.

7. **Мишарин** Кузьма Иванович—А. А. Ждановай нэрэмжэтэ Эрхүүгэй Гүрэнэй университедэй доцент.

8. **Некрасов** Николай Николаевич—СССР-эй Наукануудай Академиин гэшүүн-корреспондент, үйлэдбэриин хүсэнүүдые шэнжэлхэ талаар СССР-эй Наукануудай Академиин Соведэй түрүүлэгшын орлогшо.

9. **Николаев** Иван Васильевич—А. А. Ждановай нэрэмжэтэ Эрхүүгэй Гүрэнэй университедэй профессор.

10. **Обручев** Сергей Владимирович—СССР-эй Наукануудай Академиин гэшүүн-корреспондент.

11. **Одинцев** Михаил Михайлович—профессор, СССР-эй Наукануудай Академиин Зүүн-Сибирин филиалай Геологиин институдай директор.

12. **Павловский** Евгений Владимирович—СССР-эй Наукануудай Академиин Геологическа институдай профессор.

13. **Перепелица** Александр Лаврович—СССР-эй Наукануудай Академиин Зүүн-Сибирин филиалай энергетикын таһагые даагша.

14. **Помус** Моисей Исаакович—СССР-эй Наукануудай Академиин Географиин институдай ахалагша научна хүдэлмэрилэгшэ.

15. **Попов** Сергей Дмитриевич—геолого-минералогическа наукануудай доктор, үйлэдбэриин хүсэнүүдые шэнжэлхэ Соведэй СССР-эй Наукануудай Академиин Забайкальска комплексно экспедициин начальник.

16. **Тарасов** Георгий Львович—үйлэдбэриин хүсэнүүдые шэнжэлхэ Соведэй СССР-эй Наукануудай Академиин Забайкальска комплексно экспедициин начальнигай орлогшо.

17. **Ткачук** Валентина Георгиевна—профессор, СССР-эй Наукануудай Академиин Зүүн-Сибирин филиалай Геологиин институдай таһагые даагша.

18. **Флоренсов** Николай Александрович—профессор, СССР-эй Наукануудай Академиин Зүүн-Сибирин филиалай Геологиин институдай таһагые даагша.

19. **Чувьюров** Иван Иванович—үйлэдбэриин хүсэнүүдые шэнжэлхэ талаар СССР-эй Наукануудай Академиин Соведэй Забайкальска комплексно экспедициин научна хүдэлмэрилэгшэ.

20. **Шахов** Феликс Николаевич—СССР-эй Наукануудай Академиин гэшүүн-корреспондент.

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **Д. ЦЫРЕМПИЛОН.**

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь **В. ОСТРОВСКАЯ.**

Улан-Удэ, Соведүүдэй Байшан.
1958 оной августын 12.

...ДЕЕВ.
...35.14.
№ 3167.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Мухаршэбэрэй аймагай «Үнэн» колхозой гэшүүд ажалайнгаа үедэ сүлөө оложо, шэнэ һонинуудые дуулаха дуратай юм. **Зураг дээрэ:** колхозой партийна организациин секретарь Базарсада Базаргармаев үбһэ хуряалгын бригадада ерээд, ойрын үдэрнүүдэй зорилготой колхознигуудые танилсуулһанайнгаа һүүлээр, уласхоорондын байдал тухай хөөрэлдөө үнгэргэжэ байна. **Л. Хайдуровай** фото.

Коммунистнуудай оролдолгоор...

Энэ жэл Түнхэнэй элдин хонгор тала дайдада үбдэгтэ тулама үбһэ ногоон ургажа, ажалша колхознигуудые урмашуулаа. Шэмэ ехэтэ үбһэ тэжээлээр нийтынгээ малые гүйсэд хангахын тула түнхэнэйхид шармайн оролдожо, нилээдгүй амжалта туйлажа байна. Августын 1-нэй байдалаар, бэлэдхэгдэһэн үбһэниинь нёдондоной энэ үетэй сасуулхада хоёр дахин ехэ болоно. Энэнь бүхы коммунистнуудай, колхозник бүхэнэй оролдолгын хүсөөр туйлагдаа.

Коммунистнуудай оролдолгоор нийтэ-политическэ хүдэлмэри үбһэшэдэй дунда үргэнөөр ябуулагдана. «Путь Ленина», XX партсъездын, Сталинай нэрэмжэтэ колхозуудай парторганизацинууд тэжээл бэлэдхэлгын ябаса тухай асуудалнуудые үе үе болоод партийна суглаан, партбюрогой заседани дээрэ зүбшэн хэлсэжэ, ажалай эмхидхэлэй дутуу дундануудые элирхэйлжэ, тэрэ дары усадхана. Тэрээнһээ гадна, декада бүри социалистическэ мүрысөөнэй дүнгүүдые согсолжо, бүхы бригада, звенонуудта дамжуулан дуулгадаг юм.

Аймаг дотор үбһэ хуряалгын хүдэлмэри дээрэ нэн түрүүн коммунистнууд, комсомолшууд түрүү үүргэеэ харуулна. Үбһэшэдэй олонхинь коммунистнууд, комсомолшууд болоно. Мүн колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдшье үбһэ хуряалгада хабаадалсажа, бусадта ажалай үндэр бүтээсын жэшээ харуулна. XVII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой партийна эхин организациин бюрогой 5 гэшүүд, партбюрогой секретарь нүхэр Ангархаев, колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Таханов, нэгэдэхи комплексно бригадын бригадир Будаев, тракторна бригадын бригадир Бухаев, һаалишан Халангуева гэгшэд тэжээл бэлэдхэлгэдэ өөһэдөө улаан гараараа хабаадалсажа, онсо шалгарна. Мүн иимэ жэшээтэ ажал Сталинай нэрэмжэтэ, «Путь Ленина» болон бусад колхозуудай коммунистнууд—хүтэлбэрилэгшэд харуулна. Сталинай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ, партийна бюрогой гэшүүн нүхэр Бельгаев байгша оной июлиин 27-ной үдэр үнгэргэгдэһэн колхоз соохи воскресннигтэ хабаадалсажа, гектарһаа үлүү газар гараар сабшажа, олониитын үүсхэл эрмэлзэлгые дээшэлүүлбэ.

Колхозуудай партийна организаци болон правленинүүд ажалай дүнгүүдые согсолдог, мүн дутуу дунда ямар зүйл байнаб гэжэ хододоо шүүмжэлэн хаража үзэдэг. Энэнь ажалай эмхидхэлэй дутагдалнуудые саг соонь элирүүлхэдэ ехэтэ туһална. Жэшээлхэдэ, Сталинай нэрэмжэтэ колхозой парторганизаци али нэгэн бригада, звенодо ажалай эмхидхэлэй һула хада, тэрэ дары эрид хэмжээ абажа, техникэ, зэр зэмсэгүүдые үгэжэ, шадамар бэрхэ коммунистнууд, комсомолшуудые эльгээжэ туһалдаг.

Колхозуудай правлени, партийна эхин организацинууд хэһэн ажалайнь түлөө колхознигуудые урмашуулха талаар нилээд юумэ хэнэ. Социалистическэ мүрысөөнэй дүнгүүд саг үргэлжэ гаргагдажа, шалгарагшадта дамжуулгын Улаан туг, вымпел, мүнгэн шангууд барюулагдана. Жэшээнь, XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо вымпел болон мүнгэн шанда хүртэхын тула звеногой гэшүүд бултадаа ажалда хабаададаг, гектар газарһаа хуряажа һурилһэн үбһэнэй центнерэй тоо, шанар, мүн хэды хүн хабаадажа, ямар техникэ ашаглааб гэхэ мэтын услови хараада абтадаг. Иимэ ёһо гурим аймагай олонхи колхозуудта хэрэглэгдэнэ. Энэ хадаа хүн зониие нийтын ажалда эдэбхитэйгээр хабаадуулна, шанга журамтай болохо ябадалдань ехээр нүлөөлнэ, ажалай амжалта туйлалгада зоригжуулна.

Эдэ бүгэдын ашаар үбһэ хуряалгада гансахан залуушуул бэшэ, мүн үндэр наһатай үбгэд, хүгшэдшье хабаадажа, үндэр бүтээсэ туйлана. Жэшээлхэдэ, «Путь коммунизма» колхоздо 64 наһа хүрэһэн үбгэн Радна Шагланов морин косилкаар үдэрэй 4 гектар сабшахын орондо 7—8 гектар сабшана.

Гэхэтэй хамта, бүхы дээрэнь аймаг дотор хаража үзэхэдэ, дутуу дунда зүйл үшөөл олон байна. Нийтын малда силос даралга, бүдүүн тэжээл бэлэдхэлгэ үшөөл һулаар ябуулагдана. Силос даралга яахадаа удаан нобшоор ябуулагданаб гэхэдэ, аймаг дотор кукуруза ургуулгада анхарал багаар хандуулагдаһан байгаа гэжэ сэхэ хэлэмээр.

Тэрэшэлэн ойлгуулламжын хүдэлмэридэ дутагдалнууд олон бии. Колхознигуудай дунда элидхэл, лекцинүүд, һонирхолтой хөөрэлдөөнүүд үсөөн үнгэргэгдэнэ. Агитаторнуудай хүдэлмэриие һайжаруулха талаар бодото хэмжээн абтанагүй. Аймпотребсоюз болон тэрэнэй сельпонууд нүүдэл наймаа эмхидхэжэ, үбһэшэдые нэн түрүүн хэрэгтэй эд бараагаар хангадаггүй байһаар. Эдэ дутагдалнууд ойрын үдэрнүүдтэ усадхагдаха ёһотой.

А. Аханянов, КПСС-эй обкомой инструктор.

ПАРТИЙНА ХРОНИКО

МУХАРШЭБЭР. Һаяхан партиин айкомой бюрогой ээлжээтэ заседани боложо, тэрээн дээрэ «Искра» колхозой парторганизаци партийна группануудай хүдэлмэриие ямараар хүтэлбэрилнэб гэһэн асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Партийна эхин организацида хэгдэһэн хүдэлмэриин зарим тэды дүнгүүдые тэмдэглэхэтээ хамта, партийна группануудай ябуулдаг эмхидхэлэй хүдэлмэридэ горьтойхон дутагдалнууд бии гэжэ бюро элирүүлээ. Хэлсэгдэһэн асуудалнуудаар таарамжатай тогтоол батална абтаа.

***

ТУРУНТАЕВО. Эндэ КПСС-эй Прибайкальска айкомой пленум болоо. Тэндэ КПСС-эй ЦК-гэй июниин Пленумэй дүнгүүд, аймагай партийна организациин зорилгонууд гэһэн асуудал хэлсэгдэбэ.

Энэ асуудалаар партиин айкомой секретарь нүхэр Перевалов элидхэл хэжэ, аймагай хүдөө ажахын һалбаринуудай 1954—1957 онуудай туршада хэр зэргээр хүгжэһэн тухай хөөрэжэ үгөө.

Элидхэл тушаа арба гаран хүн үгэ хэлэжэ, хүдөө ажахыдахи ехэ арга боломжонуудые элирхэйлэн шүүмжэлэл дэлгэрүүлээ.

***

БИЧУРА. Ерэхэ жэлдэ үнгэргэгдэхэ хүн зоной тоо бүридхэлгын политическэ болон ажахын айхабтар ехэ удхашанартай байһаниие хараадаа абажа, партиин айкомой бюро ажалшадай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри үргэдхэхэ тухай хэмжээ-ябуулганuудые баталба.

Арад зоной тоо бүридхэлгые амжалтатайгаар үнгэргэхын тула эмхидхэлэй хүдэлмэриин хажуугаар нийтэ-политическэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха шухала гэжэ бюро тоолобо. Тоо бүридхэлгын зорилготой, тэрэниие үнгэргэхэ дүримтэй ажалшадые танилсуулха гэжэ бюро шиидхээ.

***

СЭЛЭНГЭ. «Коммунизм» колхозой правлени, партийна эхин организаци Ново-Селенгинскын дунда һургуулиин һуралсалай-туршалгын ажахытай болохынь тула 100 гектар таряалангай газар, 60 га сабшалан үгэхэ гэжэ шиидэбэ. Һурагшад энэ газар дээрэһээ хуряажа абаһан ургасаяа колхоздо тушааха юм.

КПСС-эй айкомой бюро энэ үүсхэлые өөрынгөө заседани дээрэ зүбшэн хэлсэжэ, һайшааһан байна.

РЕСПУБЛИКЫН ҮЙЛЭДБЭРИЛГЫН ХҮСЫЕ ХҮГЖӨӨХЭ ТУХАЙ ЗҮБЛӨӨНҺӨӨ

Хүдөө ажахын секцидэ

Августын 12-ой үглөөнэй заседани. Бурят орондо нийтын ашаг шэмэтэ малые үсхэбэрилхэ тухай асуудалнуудаар нүхэд В. Р. Филиппов, Р. П. Пилданов, К. Т. Мункоев гэгшэдэй элидхэлнүүдые зүбшэн хэлсэлгэ үргэлжэлөө.

Үглөөнэй заседани дээрэ түрүүлэн Кударын аймагай Ждановай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр **Сагадаев** үгэ хэлээ:

—Ойрын табан жэл соо ашаг шэмэтэ малаа улам олошоруулжа, һү, мяха, нооһо, үндэгэ ехээр абаха тушаа хараалһан түсэбөө шадаалһаа түргөөр дүүргэхын түлөө колхознигууд оролдожо байна. Илангаяа үнеэдэй тоо толгойе олошоруулха түсэбөө ойрын жэлнүүдтэ дүүргэхэ шухала. Юуб гэхэдэ, олон үнеэдтэйл һаа ехэ һүн, мяхан абтаха болоно бшуу. Мүнөө үедэ үнеэдэй тоо олошоруулха арга боломжонууд бии. Колхознигуудһаа, алба хаагшадһаа эмэ хашараг, гунжануудые худалдажа абаха болоо юм һаа яһала олдохо.

Манай эндэхи эрхэ байдалда газарые уһалха асуудал эгээн шухала болоно. Тиимэһээ уһалууриин системэ бариха аргагүй газарта уһа бүлэхэ станцинуудые тодхохо, хабарай һайрамые хүсэдөөр бариха хэрэгтэ анхарал хандуулха саг ерээ. Хэрбээ уһа бүлэхэ станцинуудай трубас нэгэ километр шахуу ута болгобол, нилээд ехэ газар уһалжа болохо байна.

Манай эндэ уһалагдаһан газарые 7—10 үдэр байлгажа хахалдаг буруу заншал бии гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглэбэ. Ушарынь уһалагдаһан газарые тэрэ доронь хахалхые оролдохо хэрэгтэй. Юуб гэхэдэ, уһалагдаһан газарые удаан байлгахада хаташадаг, биратай туһа хүргэдэггүй ха юм.

«Мэдэгдээгүй» үбшэнөөр үбшэлжэ, республика дотор жэлдээ хурьгадай 10—15 процентнь гарзална гэжэ Зооветинститудай доцент нүхэр **Горский** хэлэбэ. Тиимэһээ энэ нийтын ажахыда айхабтар ехэ хохидол ушаруулна. Энэ үбшэниие шэнжэлжэ үшөөл хүсэд тобшолол хэгдээгүй байна.

Тингэбэшье хээли ехэтэй болоһон хонидые һайса харууһалбал, эдеэлүүлбэл, хурьгадынь тобироор түлжэдэг гэжэ мэдээжэ болоо.

Прибайкальска аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын инспекциин главна зоотехник нүхэр **Брянский** үгэ хэлэхэ зуураа, үнеэдэй һү шэмые дээшэлүүлгэдэ тогтоо. Һү, мяха ехээр абахын тула мал һүрэгтэ үнеэдэй тооe 40 процентээр хизаарлахагүй, харин шадаалһаа тэрэниие дээшэнь болгохые хүсэхэ ёһотойбди.

— Манай зүблөөн КПСС-эй ЦК-гэй июниин Пленумэй шиидхэбэриие бэелүүлхэ хэрэгтэ айхабтар ехэ туһа нэмэри боложо үгэхэ байна,—гэжэ партиин обкомой хүдөө ажахын таһагые даагша нүхэр **Худяков** тэмдэглэбэ. Энэ оршон байдалда республикынгаа хүдөө ажахын гол һалбари—мал ажалые хүгжөөлгэдэ бии байгаа арга боломжонуудые элирхэйлхэ тон шухала болонхой.

Саашадаа малайнгаа үүлтэрые түргэнөөр һайжаруулжа шадаагүй һаа, тэрэнэй ашаг шэмые саг үргэлжэ дээшэлүүлхэ аргагүйдэхэбди. Тиимэһээ мүнөөнһөө эхилжэ, племенной хүдэлмэриие һайжаруулха, тэрэниие гуримшуулха шухала болонхой. Һү шэмэ ехэтэй үнеэдые олон болгоохынгоо хажуугаар, тэрэнэй һүнэй тоһолигые ехэ болгохо зорилго табиха зэргэтэйбди. Мүнөө дээрээ һүнэй тоһолигые дээшэлүүлгэдэ колхоз, совхозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд анхаралаа табинагүй. Тиимэһээ олон аймагуудта һүнэй тоһолигынь хэдэн жэлэй туршада өөдөө гаранагүй, нэгэл хэмдээ байна.

Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй, мэргэжэлтэдэй, эрдэмтэдэй зорилго юуб гэхэдэ, племенной хүдэлмэриие хаа хаанагүй һайжаруулжа, жэлдээ 4—5 мянган литр, ехэ тоһолигтой һү үгэдэг, мяха ехэтэй бурят үүлтэрэй үнеэдтэй болохо шухала.

Гадна, малнай минеральна болон витамин ехэтэй тэжээлээр дуталдана. Энэ ушарта республика доторoо тиимэ тэжээл үйлэдбэрилдэг болоо һаа һайн бэлэй.

Эдэ зорилгонуудые бэелүүлхэ эрдэмтэд, мэргэжэлтэд, түрүүшүүл манайда олон. Имагтал энэ хүсые нэгэ газарһаа хүтэлбэрилхэ,ударидаха хэрэгтэй болоно.

Эгэтын РТС-эй директор нүхэр **Танхасаев** үгэ абажа, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй үүргые дээшэлүүлхэ, тэдэнэй заабари, эрилтэнүүдтэ анхаралтайгаар хандаха хэрэгтэй гэбэ. Зарим колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд мэргэжэлтэдые тоодоггүй, эдэбхи, дурадхалнуудыень өөдэ абадаггүй. Тиимэ хүтэлбэрилэгшэдтэ шанга хэмжээ абахаар болоо.

Ажахын ямар нэгэн һалбариие ёһотой һайнаар хүгжөөгөөд, ашаг олзо ехээр оруулжа шадаха болоһон газарта ажахын тусхай шэглэлтэй болгоходо зохид байһан тухай Зооветинститудай багша, экономическа наукануудай кандидат нүхэр **Мададаев** хөөрэбэ. Ажахын тиимэ тусхай шэглэлтэй болоһон газарта продукциин өөрын үнэ сэн хараа байса химда байна.

Хүдөө ажахын байдалые, колхоз, совхозуудай хүдэлмэриие гүйсэдөөр сэгнэхын тула абтаһан бүхы продукциие мүнгэндэ оруулжа, эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ хубааарилжа харахада зүйтэй гэжэ һанагдана. Мүн продукциин үнэ сэнгые химдаруулхын түлөө гүүртэ, отарануудые томодхохо, ажал ехэтэй хүдэлмэриие али болохоор оньһожоруулха хэрэгтэй.

Зүблөөн дээрэ Яхадай АССР-эй делегациин түлөөлэгшэ нүхэр **Попов** амаршалгын үгэ хэлээ.

«Бурят ороной газарай хүрьһэ, тэрэнэй үйлэдбэриин, агротехническэ шэнжэ тухай» элидхэлые СССР-эй Наукануудай академиин Хүрьһэ шэнжэлхэ институдай хүдэлмэрилэгшэ, биологическа наукануудай кандидат нүхэр **К. А. Уфимцева** хээ. Элидхэл соогоо нүхэр Уфимцева 1952—1957 онуудай туршада СССР-эй Наукануудай Академиин экспедициин газарай хүрьһэ шэнжэлхэ отрядай Бурядай АССР дотор хэһэн хүдэлмэриин дүнгүүд, тэдэнэй тобшололнууд тухай тогтоо.

Тэрэнэй ёһоор республикын таряалангай тоодо хэдэн арбаад мянган гектар эдлэжэ таарахагүй хүрьһэтэй газар бии. Тэрэниие эдлэлһээ гаргажа, орондонь уһа, намаг хатаажа, һайн хүрьһэтэй газарые шугы, бургааһанһаа сэбэрлэжэ абаха хэрэгтэй. Саашадаа эдлүүриингээ газарые гүйсэдөөр ашаглахын тула газарай хүрьһые һайнаар шэнжэлхэ, газарай хүрьһэнэй картые колхоз, совхоз бүхэндэ бии болгохо шухала гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ.

Тэрэнэй һүүлээр «Бурядай АССР-эй эдлүүриин газарые үргэдхэхэ, зүбөөр ашаглаха тухай» элидхэл республикын хүдөө ажахын Министерствын хүдэлмэрилэгшэ нүхэр **К. С. Козулин** хэһэн байна. Манай республикын эзэлдэг дайдын оройдоо 13 процентнь хүдөө ажахыда элдэгдэнэ, бэшэниинь ой модо (80 процент), шугы бургааһа (3,2 процент) эзэлнэ. Хүдөө ажахын эдлүүридэ байһан газарые голдуу колхозууд эзэлнэ, минл 10,5 процентыень совхозууд эдлэдэг.

Республикынгаа газар дайдые гүйсэд һайнаар эдлэхын тула ойрын 7—8 жэлэй туршада гүрэнэй фонддо байһан 582500 гектар газарые, ой модые эдлүүриин болгохо зорилго табигдана гэжэ элидхэлшэ мэдүүлбэ.

«БурАССР-эй ой модоной боро хүрьһэтэй газарай шэнжэ түхэл, тэрэниие ашаглаха тухай» Эрхүүгэй гүрэнэй университедэй хүдэлмэрилэгшэ, биологическа наукануудай доктор нүхэр О. В. «Бурят орондо ушардаг ... гамалнуудые шэнжэлһэнэй, тэрэниие ашаглаха замуу... асуудалаар мүн тус универ... хүдэлмэрилэгшэ, биологиче... кануудай кандидат нүхэр **Рещиков** гэгшэд элидхэл хэ... на. Энээгээр үглөөнэй ... дүүрээ.

***

Августын 12-ой үдэшын заседани. Үдэшын 4 часһаа (Улан-Үдын сагаар) хүдөө ажахын секци хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлээ. «Бурядай республикын эрхэ байдалда газар эдлэхэ гуримай байгуулалтын шухала гол ёһонууд тухай» хүдөө ажахын наукануудай кандидат, Бурядай зооветинститудай директор нүхэр **Н. В. Барнаков** элидхэл хэхэдээ хэлэбэ:

—Хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ тухай парти, правительствынгаа хараалһан түсэб болон тогтоолнуудые хэрэг дээрэнь дүүргэхын тула манай республикын колхоз, совхозуудта газар таряалангаа үтэгжүүлжэ, шэнэ газар эдлүүрилхэ, залууг хахалха гээшэ шухалын шухала зорилго болоно. Хүдөө ажахын культурануудай ургасые дээшэлүүлхын тула мэргэжэл ехэтэй агрономууд, колхознигууд болон совхозой хүдэлмэрилэгшэд тарилга хэдэг газараа зүбөөр эдлүүрилхын хойноһоо нилээд оролдожо байдаг. Һүүлэй хэдэн жэл соо манай республикын колхоз, совхозуудта эртын пар хахалалга үргэнөөр хэрэглэгдэдэг болоо. Теэд зарим газарнуудта пар хахалалгын саг болзорыень алдажа, буруугаар хэдэг ушарнууд үзэгдэнэ.

Хүдөө ажахын түрүү дүй дүршэл хаража үзэхэдэ, эртүүр газараа июль һарада—... һүүл багта хоёрдохёо ... зарим һайн дүнгүүд туйла... аргые манай республик... байдалда үргэнөөр хэрэгл... лоно. Тиихэдээ эртэ лущен... һэн пар гү, али июль эхин багта хахалагдаһан газарые хоёрдохёо парлаһа... рэггүй. Хабар, зундаа ха... һан пар гү, али залууг газ... руу һайса тэгшэлэгдэхэ... Тингэхын тула газараа ... үлеэдэг руу борнойлонгүй... рин хүндэлөөшэнь борнойл... тэй,—гэжэ элидхэлшэ хэ... тарилгын зүб севооборот ... мүн эртын пар хахалалгые ... сагта, яажа хэхэ тухай то...

Удаань хүдөө ажахын на... дай кандидат, Бурядай зоов... тудай доцент нүхэр **Давыд...** рядай республикада тэжэ... за, тэрэниие саашадань ... руулха арга боломжонууд ... элидхэл хээ.

«Байгал шадарай нют... сад тарилгые хүгжөөхэ ... элидхэл үрэ жэмэсэй тур... станциин хүдэлмэрилэгшэ **Дубровская** хээ. Энэ эли... манай газетын августын 8-н... мерто толилогдоһон байна.

Нийтэ-экономическа секцидэ

Бурят драмын театр соо августын 11—12-то республикымнай үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөхэ зорилготой зүблөөнэй нийтэ-экономическа секци хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлһэн байна. Тус секциин хүдэлмэридэ хабаадагшад «Бурядай АССР-эй ажахые тусхай мэргэжэлтэй болгохо, комплексноор хүгжөөхэ асуудалнууд» гэһэн географическа наукануудай кандидат нүхэр **Буянтуевай,** экономическа наукануудай кандидат нүхэр **Раднаевай** элидхэл, «Бурядай АССР-эй экономическа холбоо харилсаае хүгжөөхэ хараа түсэбүүд» тухай экономическа наукануудай кандидат нүхэр **Шнипперэй** элидхэл, «Бурядай АССР-тэ машина бүтээлгын болон металл болбосоруулдаг промышленностиие хүгжөөхэ хараа түсэбүүд» тухай нүхэд **Титов, Майфат** хоёрой элидхэл (Бурядай совнархоз) шагнагдаһан байна.

Мүн Бурят орон дотор химическэ промышленность хүгжөөхэ тухай химическэ наукануудай кандидат нүхэр **Гахановай,** нүүрһэнэй промышленностиие хүгжөөхэ тухай экономическа наукануудай кандидат нүхэр **Туйскын,** Бурядай АССР-эй ой модоной ажахын байдал, тэрээниие хүгжөөхэ хараа түсэбүүд тухай профессор **Правдинай** (СССР-эй Наукануудай академиин ой модоной институт). Ленинградай институдай багша, техническэ наукануудай кандидат нүхэр **Соминскиин,** «Забайкаллес» комбинадай начальник нүхэр **Афанасенкын** элидхэлнүүдые сугларагшад зүбшэн хэлсээ.

Элидхэлшэд болон үгэ хэлэгшэд Бурядай АССР-эй үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые бүхы хэмжээгээрнь дэбжээхэ талаар хэдэ хэдэн һанамжа, дурадхалнуудые оруулһан, дутуу дунда зүйлнүүдые шүүмжэлһэн байна. Паровозо-вагонно заводой главна металлург нүхэр **Вахрушев** үгэ хэлэхэдээ иигэжэ мэдүүлээ:

— Манай завод тепловоз, электровозуудые бүтээн заһабарилхын тула саашадаа шэнэдхэн хубилгагдаха юм. Энэ хүдэлмэри бүхыдөө 1965 он хүрэтэр дүүргэгдэхэ зэргэтэй. Тиигэжэ Сибириин болон Алас Дурнын түмэр харгые хангаха томо предприяти байгуулагдаха болоно.

Мүн үгэ хэлэһэн бусадшье хүнүүд энэ асуудалые удаан нобшоор шиидхэжэ байһан СССР-эй Зам харилсаанай министерствые эрид шангаар шүүмжэлээ.

Республика доторнай онъһото машина, механизмуудые заһабарилха тусхай завод үгы юм. Тиимэһээ энэ асуудал тушаа совнархозой барилгын управлениин главна механик нүхэр **Левинзон,** автотрестын управлениин начальник нүхэр Ануев болон бусад үгэ хэлэһэн байна. Мүнөө барилгын техникын (экскаватор, башенна кран гэхэ мэтэ) заһабарилга ехэ тулюураар, байра түхеэрэлгэгүй газарта хэнэбди гэжэ нүхэр Левинзон онсолон тэмдэглээ. Иимэ байдалһаа гарахын тула ямар арга бииб? Мүнгэ зөөри ехээр гаргашалан, шэнэ завод ба... хэрэггүй, харин хүдэлжэ... ямар нэгэн заводые һэльбэн... хээд, заһабарилгын-меха... предприяти болгоо һаа боло... гэжэ һанагдана гээд, үгэ ... үргэлжэлүүлнэ. Тиихэдэ тэр... прияти дээрэ машина, ... муудта хэрэгтэй запасной ч... дые бүтээжэ болохо юм.

Тус секциин хүдэлмэридэ ... дагшад ой модоной ажахые ... жөөхэ, тэрэниие ямаршье ... гүйгөөр отолхо ябадалтай ... мүн ой модоной болон модо... соруулдаг промышленности... дан түргэнөөр дэбжээхэ ту... намжа, дурадхалнуудаа ... абалсаһан байна. Жэшээнь... райн аймагай ой модоной ... директор нүхэр **Бредис** модо... хэхэдээ Ээрын леспромхоз... түсэбгүйгөөр отолдог байһы... баримтануудые дээрэ харуула... шэлэн үгэ хэлэгшэ модо бэл... жэжэхэн элдэб олон орга... нуудые болюулха гэһэн ду... оруулаа.

СССР-эй Наукануудай ... миин экономикын институд... дэлмэрилэгшэ нүхэр **Варан...** до бэлэдхэхэдэ гарадаг эл... даһан огто хэрэглэгдэнэгүй ... тэмдэглээ. Энээниие болбос... заводой хэдэн олон жэл ... бүтээгдэхыень хүлеэжэ ... эдэ үлээдэһэ, хаядаһа модо... водуудта сагаа гээнгүй хэ... болбосоруулха шухала гэж... Варанкин хэлэбэ. Тиин ко... дай газар дээрэхи ой модон... һалагдадаггүй, мүн тэдээндэ... дон хэтэрхы ехээр үгтэшэнх... мэһээ энэ ой модыень ... һаа, таарамжатай гэһэн ду... тэрэ оруулаа. Гадна, ой модо... ческэ промышленность хүгж... ашаглахын тула Бурядай ... комплексно институдта нау... лэг эмхидхэхэ шухала гэжэ ... лэһэн байна.

Энэ суглаан дээрэ үгэ ... олон хүнүүд ой модоной ... леспромхозуудтай нэгэдүүлх... гидролизно завод байгуулха... дурадхал мүн лэ оруулһан ...

Секциин зүбшэхэ зүйлдэ ... даһан асуудалнуудаар Б... АССР-эй Госпланай түрү... нүхэр **Егорова,** баригдажа ... целлюлозно комбинадай ди... нүхэр **Григорьев,** Байгалай ... промхозой директор нүхэр ... **лев,** совнархозой ахалагша ... нер нүхэр **Хантаев,** КПСС-э... лезнодорожно райкомой се... нүхэр **Кладити,** БурАССР-э... нистрнүүдэй Соведэй ... ажалай резервнүүдэй управ... начальник нүхэр **Томин** боло... сад үгэ хэлээ.

Мүнөөдэр тус секци хүдэ... үргэлжэлүүлхэ юм.

***

Энээнһээ гадна, геологиин ... минеральна түүхэй эд шэн... энергетикэ болон ашагта мал... нуудай промышленностиин ... нүүд мүн лэ шухала асуудал... зүбшэн хэлсэһэн байна. Эд... цинүүдэй хүдэлмэри үргэлж...

Бурядай АССР-эй үйлэдбэрилгын хүсые хүгжөөхэ тухай асуудалаар боложо байһан зүблөөндэ хабаадагшад: (зүүн гарһаа) техническэ наукануудай кандидат нүхэр **Варанкин,** «Забайкаллес» комбинадай начальник нүхэр **Афанасенко,** Байкальска леспромхозой директор нүхэр **Кораблев** забһарлалгын үедэ хөөрэлдэжэ байна.

А. Истоминой фото.

СОВЕТСКЭ БАЙГУУЛАЛТА

Культураяа хүгжөөхын түлөө

Һаяхан Баргажанай аймагай ажалшадай депутадуудай Советэй сесси болоо.

Сесси дээрэ «Аймаг дотор культурын худэлмэриие саашадань хүгжөөхэ тухай» аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ Б. Жамбаевай элидхэл шэнэн хэлсэгдээ.

— Культураяа саашадань хүгжөөхын түлөө гурбан жэлдэ забдагүй тэмсэхэ тухай Бурядай АССР-эй культурын худэлмэрилэгшэдэй нэгэдэхи съездын делегадуудай Хандалгые манай аймагай ажалшад халуунаар угтаа. Тиихэдэ мүнөө колхоз, предприяти, эмхи зургаанууд бүхэн культураяа саашадань хүгжөөхэ талаар гурбан жэлдэ ябуулха худэлмэриин хэмжээ-ябуулгануудые баталан абаа. Эдэ хэмжээ-ябуулгануудай бэелүүлэгдэхэдэ культурамнай бүри урагшаа дабшаха, тиин аймагай ажалшадай культурна эрилтэнь һайнаар хангагдажа, тэдэнэй ажал хэрэгынь амжалтатайгаар, үндэр бүтээсэтэйгээр ябаха болоно,—гэжэ элидхэлшэн хэлээ.

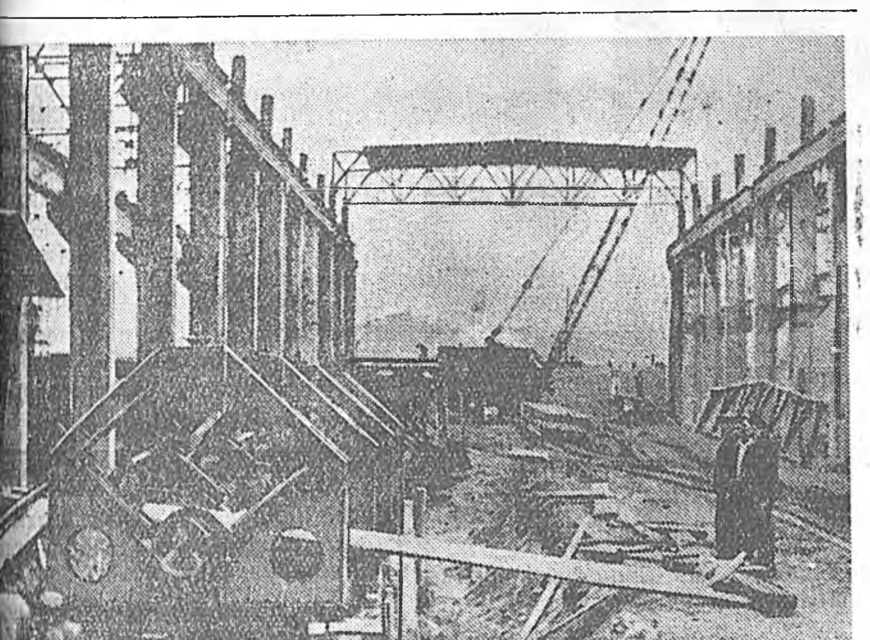
— Октябриин социалистическэ революциин урда Баргажанда бүхыдөө 19 багша худэлмэрилжэ байгаа. Тиихэдэ мүнөө аймаг дотор 27 дунда, долоон жэлэй ба эхин һургуулинуудта 4000 шахуу үхибүүд һурана. Тэдэ һургуулинуудта дунда ба дээдэ һургуулитай 175 багшанар худэлмэрилнэ. Манай республикын байгуулагдаха үедэ аймаг доторнай 2 врач, 3 фельдшэр худэлмэрилжэ байһан юм. Мүнөө ажалшадай элүүрые хамгаалха хэрэгтэ 17 врач, дунда һургуулитай 95 хүнүүд худэлмэрилнэ. Тиихэдэ культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаанууд жэл бүри олошорно. Мүнөө аймаг дотор культурын 2 байшан, 18 клуб, 12 культбаза, 24 улаан булан, 12 библиотекэ, 20 киноустановко худэлмэрилнэ,—гэжэ нүхэр Жамбаев үргэлжэлүүлбэ. Гэхэтэй хамта, соёл культурын худэлмэридэ олон дутагдалнууд бии. Зарим тосхонуудай клуб, культбаза болон библиотекэнүүд худэлмэреэ тон хангалтагүйгөөр ябуулна. Культурын зарим эмхи зургаанууд хабайдалһаа таһархайгаар худэлмэрилнэ, ажалшадай үдэр бүри ургажа байһан культурна эрилтые муугаар хангана. Мүн худөөгэй тосхонуудые болбосон түхэлтэй болгохо худэлмэри урагшаа ябанагүй. Олонхи эмхи зургаануудай, магазинуудай гэр байшангууд хуушараад, мүнөө һэргээгдэжэ заһабарилагданагүй. Эдэ бүгэдэ дутагдалнуудаа зайсуулжа, культураяа саашадань бүри хүгжөөлгэдэ аймагай ажалшадые ехэ багагүй хабаадуулха, гурбан жэлэй турша соо хэгдэхэ худэлмэриин хэмжээ-ябуулганууд хараалагдаа.

1960 оной эсэс болотор аймаг дотор 11 клуб шэнээр , баригдаха. Худөөдэ, ехэнхидээ бригада, фермэнүүд дээгүүр 13 культбаза, улаан булантай, библиотекын 36 гэр, 54 бани ба бусад баригдаха юм. Мүн 426 айлай һууха гэр, хамтын 17 байра баригдаха, 13 стадион, спортивна талмайнууд түхеэрэгдэхэ юм. Худөө тосхонуудаар олон гэрнүүд заһабарилагдаха, тэдэнэй газаа модо, сэсэг тариглаха байна. Гурбан жэлэй туршада хамта аймаг дотор 16 мянган модон тариглахаар хараалагдана. 1960 оной эсэс болотор аймагай колхозууд болон предприятинууд гүйсэд радиофикацилагдаха, электрификацилагдаха гэжэ хараалагдана.

Энэ асуудал зүбшэн хэлсэлгэдэ 10 хүн хабаадажа, үгэ хэлээ. Тэдэнэр соёл гэгээрэлэй худэлмэридэ бии байгаа олон дутагдалнуудые элирүүлхэтэйгээ хамта, тэдэниие түргэн зайсуулжа, соёл гэгээрэлые саашадань бүри түргэн хүгжөөхэ олон дурадхалнуудые оруулба.

— Культураяа саашадань хүгжөөхын түлөө гурбан жэлдэ забдагүй тэмсэхэ тухай манай республика дотор ехэ һайшаалтай хэмжээ-ябуулга хэгдэжэ байна. Энээниие бэелүүлхэ хэрэгтэ манай комсомолшууд, багшанар, культурын худэлмэрилэгшэд түрүүшын зэргэдэ ябалсаха ёһотой. Үхибүүдые зүбөөр хүмүүжүүлхэ, ажалшадай культурна эрилтыень гүйсэд хангаха худэлмэри эрид һайжаруулхын түлөө булта тэмсэхэбди,—гэжэ ВЛКСМ-эй айкомой секретарь Панфилов, аймОНО-е даагша В. Николаев, аймгүйсэдкомой культурын таһагые даагша Коротаев, «Гигант» колхозой түрүүлэгшэ В. Зверьков болон бусад тэмдэглээ.

Һүүлээрнь сесси зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалаар дэлгэрэнгы хэмжээ-ябуулга баталан абаа.

Түмэрбетонно зүйлнүүдые гаргаха Таловска заводой гол корпусой барилгын ажахуугаар, тэндэ томо томо машина, түхеэрэлгэнүүд тодхогдожо байна. Зураг дээрэ: заводой гол корпус соо центрофугуүд тодхогдожо байна.

Ф. Сорокиной фото.

Бурядай АССР-эй колхоз, совхозуудта үбһэ сабшалга, тармалга, силос даралгын ябаса тухай

1958 оной августын 10-най мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймагууд	Сабшалга	Тармалга	Силос даралга
Байкало-Кударын	67,2	85,2	3,3
Баргажанай	67,5	90,6	2,1
Баунтын	44,0	84,0	—
Бичурын	77,8	89,5	11,8
Зэдын	40,1	85,6	4,7
Яруунын	19,6	65,5	14,9
Заиграйн	41,1	75,1	—
Закаменай	61,8	73,1	8,5
Иволгын	64,6	88,6	—
Кабанскын	53,2	87,2	13,8
Хэжэнгын	49,7	74,1	6,9
Кударын	61,7	88,1	15,2
Курумканай	49,5	82,1	0,6
Кяхтын	40,1	71,6	—
Мухаршэбэрэй	66,2	87,2	4,7
Ахын	31,2	65,8	—
Прибайкальска	77,8	83,0	4,9
Сэлэнгын	57,3	88,5	3,6
Тарбагатайн	80,5	93,5	1,1
Ториин	51,0	66,9	10,1
Түнхэнэй	61,2	81,9	15,6
Хориин	31,6	69,3	0,1
СОВХОЗУУД:			
Бичурын	88,8	93,1	13,2
Борьёогой	42,7	61,2	—
Яруунын	91,5	60,0	17,3
Кяхтын	40,7	90,7	17,7
Сэлэнгын	57,7	83,1	3,3
Хориин	46,7	62,5	0,6
«Эрдэм»	74,7	92,5	1,9

Һуралсалай шэнэ жэлдэ һайнаар бэлдэхын түлөө мүрысөө эмхидхэе

РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет, ВЦСПС 1958—59 оной һуралсалай шэнэ жэлдэ һайнаар бэлдэхын түлөө социалистическэ мүрысөө автономно республикануудай, хизаар болон областьнуудай хоорондо, Москва, Ленинград городууд болон районуудай хоорондо эмхидхэхэ гэһэн РСФСР-эй Гэгээрэлэй министерствын, гэгээрэлэй худэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК-гэй дурадхалые һайшааба.

Һуралсалай шэнэ жэлдэ һургуулинуудые, хүүгэдэй бусадшье эмхи зургаануудые һайнаар бэлдэһэн хизаарнуудта, областьнуудта, Москва, Ленинград городуудта барюулхын тула РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй дамжуулгын гурбан Улаан туг байгуулагдаа.

Социалистическэ мүрысөөндэ илаһан районуудта барюулхын тула РСФСР-эй Гэгээрэлэй министерствын, гэгээрэлэй дээдэ һургуулиин, научна эмхи зургаануудай худэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК-гэй дамжуулгын арбан Улаан туг байгуулагдаа.

Социалистическэ мүрысөөндэ илаһан автономно республикануудта, хизаарнуудта, областьнуудта, Москва, Ленинград городуудта дамжуулгын Улаан туг барюулагдахаһаа гадна, 75 мянган түхэриг мүнгэн шан, районуудта—20 мянган түхэриг мүнгэн шан үгтэхэ.

1958—59 оной һуралсалай жэлдэ һургуулинуудые, үхибүүдэй бусадшье эмхи зургаануудые һайнаар бэлдэхын түлөө социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлэе.

Искусствын, уран зохёолой декадада бэлэдхэл

Хүгжэмтэ соёлоймнай хүгжэлтын шэнэ гэршэ

Композитор Д. Аюшеев «Анда нүхэд» гэжэ 17-дохи зуунай үеын байдалые харуулһан оперо бэшэжэ дүүргэбэ. Либреттыень драматург Н. Балдано бэшэһэн байна. Энэ шэнэ зохёолыень Ленинэй ордено Бурядай гүрэнэй оперо, баледэй театр сценэ дээрээ табиба. Оперые гүйсэдхэн табигшад гэбэл: найруулан табигша — СССР-эй арадай артист, Сталинска шангай лауреат Г. Ц. Цыдынжапов, дирижёр — В. П. Карпов, уранзурагша—РСФСР-эй искусствын габьяата ажал-ябуулагша А. И. Тимин, хормейстернүүд—БурАССР-эй искусствын габьяата ажал-ябуулагша М. Х. Эпштейн, Я. П. Эпштейн, хатар танцануудые табигша—БурАССР-эй габьяата артист Ф. С. Иванов, концертмейстернүүд БурАССР-эй искусствын габьяата ажал-ябуулагша В. Б. Шестакова, Э. Г. Оганджанова болон Е. Г. Карнауш гэгшэд болоно.

«Анда нүхэд» гэжэ оперо хадаа манай бурят арадай оюун бэлигэй баялигые арьбадхан үргэдхэһэн һайн һайхан, ирагуу гоё, удха түгэлдэр зохёол мүн. Тэрэнэй гол идейнэ удхань бурят, ород арадуудай хоорондо хэр угаһаа хойшо байгуулагдаһан анда нүхэдэй арюун һайхан хани барисаае магтан дууалаһан ябадал болоно. Оперын удхыень тобшоор хэлэхэ болоо һаа, иимэ байна.

Уһан голой эрьедэ олон тоото ангуушад сугларанхай. Элинсэг хулинсагаймнай эрхилһээр ерэһэн эршэтэ агнуурнин оршон байдал харагдана. Ан гүрөөлшэ, арюун сэхэ арад зоной ахамад мэргэн Булган-Табита тэдэнэй дунда бии. Ород зоной түлөөлэгшые угтахын тулада Бэрхэ гэдэг ангууша хүниие замда баяртайгаар түхеэрнэд. Булган-Табитын хүбүүн Мүнхэ гэнтэ хүрэжэ ерээд, илдам һайхан эрхэ мэргэн дангина хүүхэниие харабашье, хүсэжэ, нарыень буляажа шадангүй, бусажа ерэһэнэй гомдол муурал табин, хойноһоонь дахяад ошохые эбдүүсэнэ. Хайрата эсэгынгээ зүбшөөһэнэй ёһоор, Мүнхэ дахяад мордоно. Ангуушадай сэнгэн хүхижэ байтар, гэнтэ сэрэг сууртайгаар тайжа ноён Борбоон хүрэжэ ерэбэ. Тиигээд доро унан, мэхээ гаргажа, ородуудые бута сохиё гэһэн эрилтэгэйгээр Булган-Табитада хандана. Дураа ехээр гутажа, Булган-Табита имэ шоро муута, шоо үзэмөөр юумэ ябашье хэхэгүй байһанаа эрид мэдүүлнэ. Булган-Табитые басагантайнь хамта барижа абаха гэһэн Борбоон ноёной нүгэлтэ хүсэлэн дүүргэлтэ болгогдоно. Гэхэтэй хамта, Бэрхын угтажа ерэһэн ород анда нүхэдүүдынь мүнөөхидые сүлөөлжэ, Борбоонтониие үлдэжэрхинэ. Иван Дубов түрүүтэй ород нүхэдөө эндэхи ангуушад халуунаар амаршалнад.

Ноён Борбооной хото хүреэн харагдана. Борбооной үхин Сарюун гэжэ басаган ороод ерэнэ. Нараа абхуулангүй, Мүнхэдэ хүсэгдэнгүй ерэһэндээ баяртайшье һаа, удаан гүйлгэһэндөө бага эсэн татаһан хэбэртэй. Энэ ушар тухайгаа ноёной харуулшадай ахалагша Шонхор гэгшэдэ хөөрөөд, мүнөөхи хүбүүнэй ерэхэдэ, эндэ оруулха хэрэгтэй гэһэн заабари үгэнэ. Уданшьегүй Мүнхэ хүрэжэ ерэнэ. Сарюун Мүнхэ хоёр хөөрэлдэнэ. Мүнхэ өөрынгөө инаг дуран тухай мэдүүлнэ. Хороо бусалһан Шонхор орохо гараха газараа оложо ядан, дэмы тээлмэрдэнэ. Борбоон ноён харуул сэрэгтээ орожо ерээд, өөрынгөө басаган Сарюунай зүбшэл үгэһэнэй ёһоор, элдэб мэхэ гохо гаргажа, Булган-Табитын хүбүүе бэе тээшээ татаад, эсэгэдэнь, ородуудта эсэргүүгээр табиха гэһэн харата муухай ябуулга зохёоно.

Иван Дубов болон тэрээнэй нүхэдые ахамад айлшан ёһоор хүндэлжэ, Булган-Табита, тэрэнэй ханинар төөлэй барина. Заншалта дуу дуулалган боложо, эндэхи һайхан байгаалиие зэдэлүүлнэ. Иван Дубов Демьян хүбүүн хоёр энэрхы сэдьхэлэй харюу үгэ, дуунуудые үргэн дэлгэнэ. Энэ үедэ Мүнхэ хүбүүн хүрэжэ ерээд, ноён Борбоонтой түрэл садан боложо, үгээ ойлголсоһон тухайгаа эсэгэдээ хэлэбэ. Булган-Табита ехээр гайхажа, дайсантай хүбүүнэйнгээ нэгэдэһэн ябадалда этигэхэнь бэрхэтэй болоно. Бэеэ нюугаад байһан Мүнхэ дүү басаган Номин ород хүбүүн Демьян хоёрой бэе бэедээ зүрхэнэй халуун инаг дуратай байһаниие мэдээд, эсэгэдээ хандан ородуудһаа холодохыень дахинаа һануулжа, Борбоондо мэхэлэгдэһэн муу замаа үргэлжэлүүлхэ байһанаа батална. Шанга шэрүүн будлаан боложо, Мүнхэ дүүгэ дайража, Демьяниие сохёод, үгы болошоно.

Һүүлшын гурбадахи үзэгдэл соонь Борбоон ноёной басаган Сарюун баянай хүбүүн Боролзодо хадамда гаража, түрэ хурим наярхын ехээр наярна. Эдээнэй харата ябуулга, хорото мэхэ, хуурмаг үгые Мүнхэ һаяхан ойлгожо абаад, зориг түгэлдэр харюу үгэжэ, ноёной бэлэглэһэн хутагаар Боролзые хадхан һалгаана. Дайсад Мүнхые шулуун сэргэдэ хүлинэ. Һүүлдэнь Мүнхын ами заяае Номин Демьян хоёр абаран, дайсанай харата һабарһаа сүлөөлнэ. Ород гүрэнэй туг намилзажа, тэрэнэй мангалай доро Булган-Табита Иван Дубов хоёр бурят, ород зоной нюур дээрэ бэһэ бэһэеэ андалдажа, аха дүүгэй, худа урагай мүнхэ дурасхаал баталжа, бурят, ород арадуудай хэтэ мүнхэдөө анда нүхэд болоһоной дэмбэрэлтэ үйлэ хэрэг бүтээнэ.

Энээгээр «Анда нүхэд» гэжэ оперно зүжэгэй гол удхань дүүрэнэ. Хоёр арадай— бурят, ород арадуудай түүхэтэ 300 жэлэй хани барисаан хадаа энэ оперно зохёолоймнай улаан голынь болоно ха юм. Зүжэгэй табан картинань эхинһээ һүүл хүрэтэрөө энэ гол шугамые тайлбарилна. Зүгөөр, миил шууд зурыгаад гарашанагүй, харин хэдэ хэдэн бэрхэтэй дабаануудые гаталжа, ябуулганууд соо, хүгжэлтэ соо, тэмсэл соо энэ ехэ үйлэ хэрэгынь бүтээгдэнэ гээшэ.

Тус оперын хүгжэм тухай хэдэн үгэ хэлэхэ хэрэгтэй. Манай мэдээжэ композитор Дандар Аюшеев үнинһөө хойшо багашье, ехэшье маягай хүгжэм бэшэһэн юм. «Анда нүхэд» гэжэ шэнэ зохёол соонь композиторай уран шадабари элеэр харагдана. Энэ оперо юугээрээ хүнэй һанаа сэдьхэл татанаб гэбэл, ёһото арадай хүгжэмөөрөө, арадта дүтэхэнэ байһанаараа илгаржа, удха түгэлдэрөөр, ирагуу гоёор зэдэлнэ. Хүгжэмэйнь үндэһэн арадай уран гоё дуунууд болоно. Зүгөөр, эдэ дуунуудынь мүн анханайнгаа хэб соо табигдаһан бэшэ, харин найруулгынгаа талаар улам баяжуулагдажа, хүгжэнги, гүнзэгы, дали ехэтэй боложо, мүнөө сагай хүгжэмэй хүгжэлтын шанда хүрэжэ шаданхай. Хоор, аринуудынь хүсэтэйгөөр зэдэлжэ, оперые бүри дэлгэр баян болгоно.

Арадай ямар нэгэн зохёол хадаа национальна шэнжэ шанартай байха ёһотойнь эли. Энэ талаараа Дандар Аюшеевэй «Анда нүхэд» оперо бүришье хүсэтэй. Үндэһэн шэнжэ түхэл, түрэл арадай амисхал—эдэ хадаа оперые баян дэлгэр, национальна талаараа тодо, юрын хүнүүдтэ ойлгогдосотой болгоно. Уранһайханай дээдэ шатань байһандаа оперо хадаа уран шүлэглэлэйнгөө талаар тон һайхан шэмэгтэй байха ёһотойнь эли. Энэ талаараа «Анда нүхэднай» нилээд үргэн далайсатай. Тиимэһээ алишье талаараа энэ зохёолнай хүсэд дүүрэн, бүхэли бүтэн боложо үгэнэ. Хэды үндэһэн маягтай байбашье, гүн удхатай зохёолнууд интернациональна шэглэлтэй, социалистическэ удхатай байдагынь мэдээжэ. Энэ талаараа «Анда нүхэд» тодо эли. Дандар Аюшеевэй оперые ямаршье яһанай хүн лэ ойлгожо шадаха даа.

«Анда нүхэд» соохи геройнууд хүгжэмэйнгөө талаар тус тустаа тусхай һууринуудтай, бэе бэеэ дааһан тусгаар портредуудтэй. Геройнуудай тус бүридөө зориһон замуудыень хүгжэмэй хүсэтэ дохёо гэрэлтүүлэн, эдэ замуудыень тунгалаг тодо болгон, идейнэ удхыень, уранһайханайнь шанарые хурсадхана.

Оперо соо оруулагдаһан гол геройнууд, мүн социальна талаараа тодо шэглэлнүүдтэй. Энэнь тон шухала зүйл. Юуб гэхэдэ, урда сагта хүнүүд ямаршье тэмсэлгүйгөөр, энэ тэгшэ эрхэ байдалтайгаар хүгжэжэ, «ниитын нэгэн адли урадхалаар» ябажа ерэһэн шэнгээр ойлгохо ушар гарадаг ха юм.

Оперын либреттэнь нилээд хүсэтэй. Бурят, ород арадуудай түүхэтэ ехэ хани барисаае хурсаар, уран шэмэтэйгээр харуулха талаар драматург Намжил Балдано ехэхэн худэлмэри хэжэ, хүгжэмтэ зохёолой амжалтые хангалсаһан байна.

Энэ оперын һайнаар, хүсэтэйгөөр табигдаһан ябадалые манай алдар габьяата артистнуудай шадабари мэргэжэл, оролдолго хэшээл, урдахи үеын байдалые һайтар мэдэжэ шадаһан ябадал хангаа гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Булган-Табитые ролиие РСФСР-эй габьяата артист Л. Линховоин наадан дуулана. Ангууша зоной зориг түгэлдэр ахамад мэргэн хүниие Линховоиной байгуулһан далай уужам сэдьхэлтэй, дайгаа даража, даагаа һүүлдэжэ шадаха—тиимэ зориг ехэтэй баатар шэнжэтэй, сэхэ сэбэр, сэлмэг хонгор образ соо харанабди. Залуухан аад, абьяас ехэтэй, хурса мэргэн зоригтой хүбүүн боложо, манай бэлигтэ артист Владимир Бамбацыренов дуулан тоголбо. Арюухан сэдьхэлтэй, баяр дуран хоёрой гэрэлтэ халуун дүлөөр бусалһан, тэмсэхэ сагай ерэбэл, ами бэеэ үгэхэдөө, торхо тогтохогүй—тиимэ зүрхэ татама арюухан басаган боложо, РСФСР-эй габьяата артистка Н. Петрова наадаба. Зүгоор энэ героймнай хүгжэмэйнгөө талаар багахан үүргэтэй гэжэ хэлэхэ ёһотойбди. Үргэн уужам сээжэтэй, бага зэргын юумэндэ бард гэхэгүй, олые бодоһон, холын хараһан ахамад ород Иван Дубовай образые БурАССР-эй арадай артист Б. Балдаков һайса тоголон дуулаа. БурАССР-эй габьяата артистнар А. Арсаланов, В. Лыгденова, Д. Дугаров, А. Карпов гэгшэд эдэбхитэй һайн, алтарма абьяастай наадалгаараа мүн лэ илгарна гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Оперые найруулан табигшадай, илангаяа Г. Цыдынжаповай, мүн уранзурагшын, хатар зохёогшын, хүгжэмшэдэй ехэ ажалые тусгаар тэмдэглэнгүй гаража болохогүй. Эдэнэй оролдолгын ашаар оперын уран гоёнь, идейнэ шанарынь бүри хүсэтэй боложо үгөө.

Зүгоор, энэ оперно зүжэгтэ дутуу зүйл оройдоошье үгы гэхын аргагүй. «Анда нүхэд» гэжэ оперые сценэ дээрэ табихадаа, нилээд яаралтайгаар, мэгдүүгээр худэлөө гээшэ ха. Оперын зарим газартань энэ ушар өөрынгөө нүлөө үзүүлнэ. Зарим талаараа сценын шэмэг гоёолтонь дутуутай гэжэ һанагдана. Тала губинь тиимэ үргэн уужам бэшэ. Хада уула, уһан гол гэхэ мэтыень баһал мүлимөөр. Ородууд нэгэдэхи картина соонь ерэнэ. Тэд, тэдэнэй ерэһэн зорилгонь тодо бэшэ. Тиимэ зорилгоор, тиимэ шалтагаанаар ерээ гэжэ элирхэйлхэнь шухала байгаа. Хоёрдохи картина соохи гоёолтонь дүүрэн маягтай боложо шаданагүй. Дурна зүгэй Хитадай гү, али Монголой ямар нэгэн ноёной байдал бэшэ гү гэжэ һанамаар ха юм. Байгаалиин байдал һайнаар харуулагданхай. Зүгөөр, национальна түхэл шэнжэнь һулабтар байна. Костюмуудынь шэнэлжэ, зүжэгэйнгээ бүхы геройнуудые шэнээр хубсалуулжа, ёһотойгоор, бурят янзаар яларуулха-толоруулха хэрэгтэй гээшэ ха. Хатар танцануудыень бүри ошотой болгожо, үндэһэнэй шанарыень үргэбэл зохистой.

Зүжэг соо харуулагдаһан ородуудай образуудынь тиимэ хүсэд дүүрэн болоодүй гэмээр. Дубов Демьян хоёрые гэрэлтэй, һайнууд, хурса мэргэн хүнүүд гэжэ мэдэнэбди. Зүгөөр, иимэ шанарынь тэдэнэй дүүргэһэн, хэһэн юумэн дээрэһээ элирхэ ёһотой ха юм. Энэ һула талань либреттынше, хүгжэмэйшье дутуутай дээрэһээ болоно ха. Ород геройнууд заримандаа миил, «ажалгүй» байхаяа һанана. Тэдэниие нэгэ бага хүдэлсэтэй, «худэлмэритэй» болгобол, оперомнай шүүхэ ёһотой. Гурбадахи картина соо ород хатар—пляска оруулха гээшэнь тон зүб. Артист В.Бамбацыреновай гаргаһан һайн образые бүри хурсадхажа, энэ образдо үгтэһэн хурса, мэргэн, эрид зоригтой үүргыень дүүрэн далитуулжа, һүүлэй һүүлдэ зүб замдаа ороһон ябадалыень һүр жабхалантай болгохонь шухалын шухала. Иимэһээ хэхэ, мүлихэ, хүсэлдүүлхэ зүйлнүүд үшөөл бии байна гэжэ һанагдана.

Манай мэдээжэ композитор, БурАССР-эй искусствын габьяата ажал-ябуулагша Д. Аюшеев Москвада болохо бурят искусство, литературын декадые угтуулан, арадай хүгжэмөөр шэмэгдэһэн ирагуу уран һайхан, удха түгэлдэр оперо бэшэжэ, түрэл арадтаа арюун һайхан бэлэг бариһаниинь ехэл урматай һайшаалтай хэрэг болоно.

Ц. ДАМДИНЖАПОВ.

25 жэлэй ой

Республикымнай «Бурстрой» трестын барилгашад трестынгээ байгуулагдаһаар 25 жэлэй ойе һаяхан тэмдэглээ.

Түрүүшын табан жэлдэ эмхидхэгдэһэн «Бурстрой» трест үнгэрһэн 25 жэл соо айхабтар ехэ барилганууды хээ. Трестын барилгашадай хүсөөр хэдэн мянган дүрбэлжэн метр байрын гэрнүүд, культурно-ажаһуудалай болон промышленностиин ехэ байшангууд Улан-Удэ городто бодхоогдоһон байна.

Хэрбээ «Бурстрой» трест 1933 ондо 757 мянган түхэригэй барилгын-монтажна худэлмэри хэһэн һаа, байгша ондо 47 миллион түхэригэй барилга хэхээр хараалаа. Энэнь тэрэ үеынхидэ орходоо 62 дахин ехэ барилга хэгдэхэ болоно. Тиихэдэ 25 жэл соо энэ трестдэ 252 миллион түхэригэй барилга хэгдээ юм.

Трестын һая эмхидхэгдээд байхада тэндэ машина, техникэ байгаагүй, өөдтэй зэр зэмсэгшье үгы байһан юм. Барилгын хэрэгсэлнүүдые шэрэлгэдэ монгол үүлтэрэй моринууд лэ хэрэглэгдэдэг байгаа. Харин 1934 ондо «Интернационал» маркын хүсэ багатай тракторые гүрэнһөө трестынгээ худалдажа абахадань тэндэхи барилгашад ехэ баярлаа бэлэй. 1935—36 онуудта «Бурстрой» трест машина, техникээр элбэг боложо, барилгаяашье бүтээсэтэйгээр хэжэ эхилээ һэн.

Трестын машина, техникээр ажалаа хэхэтэйнь хамта барилгашадшье олошороһон, тэдэнэй дундаһаа түрүүшүүлшье ургажа эхилһэн байгаа. Мүнөө энэ трестдэ 2 мянга гаран барилгашад тоологдоно. Тэдэнэй олонхинь арба, хори гаран жэл соо таһалгаряагүй трестдэ ажаллаһан байна. Жэшээлхэдэ, Евдокия Ивановна Середкина трестын эмхидэгдэхэдэ тоо бүридхэлшөөр хүдэлхэеэ ороһон аад, мүнөө тэндээ ахалагша бухгалтер болонхой. Тиихэдэ трестын түрүүшүүлэй нэгэн Чойбон Цыбиковэйшье намтарые хараха болоо һаа, нилээд ехэ. Тэрэ 22 жэл таһалгаряагүй трестдэ худэлхэдөө түрүүшээр элдэб ажал хээ, модошо дарханаар худэлөө, мүнөө нимгэн түмэрөөр гэрэй орой хушана. Гадна, 20 гаран жэл соо эндэ худэлһэн модошо дархан М. Д. Аникьев, шофер С. С. Хромов, шэрдэгшэ А. П. Кузнецова болон бусадые тоолохо болоо һаа олон.

Түрүү барилгашадаар олон «Бурстрой» трест байгша оной 6 һарынгаа түсэбые 101,6 процент дүүргэжэ, барилгашадай үдэрые угтаа. Энэ үе соо трестын барилгашад 4686 квадратна метр талмайтай гэр байра барижа ашаглалгада үгөөд, түмэр-бетоноор хэгдэһэн хэрэгсэлнүүдээр барилга хэхэ уялгаяа хэрэг дээрэнь дүүргэжэ шадаа. Үнгэрһэн хахад жэл соо трестынхид уялгынгаа ёһоор 75 кубометр түмэрбетон барилгада хэрэглэхэ байһан аад, 119,8 кубометр хэрэглээ юм. Барилга дээрэ түмэрбетон хэрэглэхэдэ нилээд ехэ мүнгэнэй алмагдадаг байһаниинь эндэһээ харагдаа.

Энэ жэлдэ «Бурстрой» трест ашаг олзо ехэтэйгээр барилга хэжэ байна. Июль һарын 1-нэй мэдээгээр трест түсэбһөө гадуур 622 мянган түхэриг олзотой болоод байгаа. Мүн трестын үйлэдбэриин предприятинуудай комбинат, автотранспортна конторошье түсэбөө ходо үлүүлэн дүүргэжэ, олзо ехэтэйгээр ажаллана.

Ойрын 10—12 жэл соо орон доторoo гэр байраар дутагдалые үндэһөөрнь усадхая гэһэн парти, правительствынгаа уряалда харюу болгон ажаллажа байһан трестынхид энэ жэлэй дүүрэтэр үшөө 24 миллион түхэригэй барилга хэхэ юм. Энэ түсэбөө дүүргэхын тула баяр баясхалантайгаар һайндэрлэлэһэн барилгашад улам хүсэтэйгөөр, бүри эршэмтэйгээр ажаллахань лабтай.

Ф. Башухаев, «Бурстрой» трестын түсэблэгшэ.

Культурно-гэгээрэлэй худэлмэридэ анхарал хандуулха

КПСС-эй ЦК-гэй 1957 оной декабриин Пленумэй шиидхэбэриие дүүргэлтэ болгожо, Хурьбын леспромхозой профсоюзна организаци ниитэ, культурно-гэгээрэлэй худэлмэриие һүүлэй үедэ һайжаруулаа. Эндэ 46 хүнһөө бүридэдэг уранһайханай бүлгэм байгуулагданхай. Баянистнуудай кружогто 14 хүбүүд һуралсана.

Тээгдэ тосхоной клуб дотор леспромхозой ажалые харуулһан элдэб стенд, фотовитринэ хэгдэһэн байна. Мүн үйлэдбэриин түрүүшүүлэй портредууд, уряа лозунгнууд, плакадууд, ханын газетэ гэхэ мэтэнүүд ханаар хадаатай. Клуб соонь хододоо сэбэр байдаг. Тэндэнь библиотекэ, уншалгын зал, билиардаар наадаха таһалга бии.

Ажалайнгаа һүүлээр худэлмэришэд клуб соогоо сугларжа, аятай зохидоор амарха арга боломжотой. Тэдэнэр уранһайханай бүлгэмэйхидэй табиһан наада, мүн кино харахаһаа гадна, элдэб лекци, хөөрэлдөө шагнадаг байна.

Культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудые ниитын зүгһөө хараха үедэ Тээгдын клуб хоёрдохи зэргын диплом болон 5 мянган түхэриг мүнгэн шанда хүртөө.

Гадна, леспромхозой залуушуул спортдо олоороо хабаадуулагдана. Волейболоор эрэшүүлэй 4 команда, эхэнэрнүүдэй 1 команда, футболоор 2 команда, бурят барилдаагаар 1 команда, хүнгэн атледүүдэй 1 команда эмхидхэгдэнхэй.

Гэхэ зуура, республика доторнай муугаар худэлдэг профсоюзна клубууд, улаан булангууд үшөөл бии. Тэндэ ниитэ-политическэ, культурно-гэгээрэлэй, ниитэ-спортивна худэлмэри һулаар ябуулагдадаг. Жэшээнь, Выдрино тосхоной модо буулгадаг базын клуб, Хориин леспромхозой Зүүн Хуурай тосхоной клуб хангалтагүйгөөр худэлнэ. Тэндэхи партийна, профсоюзна организацинууд ажалшадайнгаа культурно-ажаһуудалай эрилтые хангахын тула зохихо хэмжээ абаха зэргэтэй.

К. Пашнев.

„Россия“ гэжэ теплоход ашаглагдажа эхилбэ

Улан-Удын судна бүтээлгын завод «Россия» гэжэ шэнэ самоходно теплоход бүтээжэ, һаяхан ашаглалгада оруулба. Энэ теплоходто шэнгэн түлишөөр хүдэлдэг «3-Д-6» маркын хүсэ ехэтэ двигатель табигдаа. Энэ судна мүнөөнэй оньһото шэнэ түхеэрэлгээр хангагдаһан, уһан доро тохёолдохоёо байһан һаад түбэгүүдые автоматическа аргаар уридшалан мэдэхэ приборнуудтай юм.

Энэ теплоход Усть-Баргажанай загаһа консервэлдэг комбинадай мэдэлдэ үгтөө. Боцман В. А. Шалонин, механик В. К. Тюрюков гэгшэд судные тушаан абахадаа, тэрэниие техническэ талаар шалгажа үзөөд, үндэр сэгнэлтэ үгэһэн байна. Судна бүтээгшэд теплоходые саг соонь бүтээжэ, уһанда табихын тула харюусалга ехэтэйгээр хүдэлмэрилһэн байна.

П. Павлов, В. Бирюков, П. Борягин, А. Юрченко болон бусад илангаяа һайнаар ажаллаа.

Зураг дээрэ: «Россия» теплоход.

Д. Балдановай фото, текст.

Модошодой амжалта

Октябриин 41 жэлэй ойн һайндэрые ажалай амжалтаар угтахын түлөө Улан-Удын модоной заводой хүдэлмэришэд өөһэд хоорондоо мүрысэн ажаллана.

Заводой модо хюрөөдэдэг цех түсэбһөө гадуур 5512 мянган кубометр модо хюрөөдэжэ, зургаан һарынгаа даалгабарие 107,5 процент дүүргэбэ. Тус цехын хюрөөшэн Шкор гэгшын даадаг бригада нёдондоной тэрэ үеынхиһээ 5960 кубометр модо үлүү ехээр хюрөөдөө. Тэрэшэлэн модо хюрөөдэгшэд Емалаев, Суриков гэгшэдэй бригада түсэбөө ходо шанар һайнтайгаар дүүргэнэ.

Энэ заводой модо бэлэдхэдэг цехын начальник К. Т. Максимов иигэжэ хөөрэнэ:

— Манай цехынхид үнгэрһэн 6 һарада 110100 кубометр модо уһанһаа гаргаха түсэбтэй байһан аад, 125520 кубометр модо гаргажа, даалгабаряа 110 процент хүрэтэр дүүргэбэ. Тиибэшье энэ жэл ган гасуур боложо, Удэ голой уһаар бага байһан дээрэһээнь июль һарада модо хүлеэжэ, горьтойхон саг дэмы гээһэн байнабди. Тиигэжэ тэрэ һарада түсэбөө ойройдоо 99 процент дүүргэһэн байнабди.

Һүүлэй үедэ хуратай бороотой байжа. Удэ голоор модо урадхуулхада таатай үе ерэбэ. Тиимэһээ энэ коллектив урда һарынгаа түсэбые хүсэлдүүлэн дүүргэхын түлөө бүри эршэмтэйгээр ажаллаха зорилго урдаа табинхай.

Энэ коллектив августын 7-ой үдэр 3581 кубометр модо уһанһаа гаргажа, далгабаряа хоёр дахинһаа үлүүгээр дүүргэбэ.

Жэшээнь, халаанай мастернууд И. И. Оглоблин, М. А. Хорун гэгшэдэй бригада модо уһанһаа гаргадаг транспортёр дээрэ ажаллажа, 700 кубометр модо уһанһаа гаргаха нормын оронд 1424 кубометр гаргажа, үдэр бүхэнэйнгөө даалгабарие 200 гаран процент хүрэтэр дүүргэнэ. Тиихэдэ уһанһаа модо татадаг хүдэлмэришэд Г. Габидулин, М. Нелюбин, С. Трофимов, Н. Морозов гэгшэд илангаяа һайнаар ажаллана.

Б. Шагжитаров.

Хүдэлмэреэ оньһожоруулна

Үнгэрһэн 7 һара соо Улан-Удын мяха-консервын комбинадайхид уралан нарижуулгын, ухаалан зохёолгын 76 дурадхал үйлэдбэридөө нэбтэрүүлжэ, хэдэн мянган түхэригэй гүрэнэй зөөри алмаа. Энэ талаар нүхэр Беляевай хүтэлбэрилдэг комплексно бригадынхид үүсхэл ехэтэйгээр ажаллажа, хүндэ хүдэлмэреэ оньһожоруулһанайнгаа ашаар мүнөө үдэрэйнгөө даабарие 130—140 процент хүрэтэр дүүргэнэ. Тиихэдэ Шарапов, Бурдуковский гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бригадынхид халаан бүриингөө даабариһаа гадуур 60—70 процент ехэ продукци үйлэдбэрилдэг юм.

А. Шестаков.

ХИЛЫН СААНАҺАА

К. Е. Ворошилов Бельгиин, Чехословакиин, мүн араб оронуудай павильонуудые хараба

БРЮССЕЛЬ, августын 12. **(ТАСС-эй тусхай корр. М. Федоров).** Августын 12-то СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. Е. Ворошилов, тэрээнтэй хамта ябалсаһан хүнүүд Бельгиин павильоной хүдөө ажахын таһагые, тэрэшэлэн Чехословакиин болон араб оронуудай нэгэдэмэл павильонуудые ошожо хараа.

Бельгиин хүдөө ажахын министр де Влесхауер, хүдөө ажахын министерствын генеральна секретарь Парментеор болон Бельгиһээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд Лоридан гэгшэд Бельгиин павильондо советскэ айлшадые угтажа байгаа. К. Е. Ворошилов эндэ табигдаһан юумэнүүдые анхаралтайгаар хаража, олон асуудал һураа.

Хаража дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр К. Е. Ворошилов Бельгиин хүдөө ажахын министр де Влесхауерые, хүдөө ажахын министерствын генеральна секретарь Парментеор гэгшэдые амаршалаа.

Ахадүү Чехословакиин павильондо К. Е. Ворошиловай хамта ябаһан нүхэдтэеэ ороходонь, Чехословакиин басагад угтажа, халуунаар хүндэлөө. Бельгидэ байдаг Чехословакиин посланник Йозиф, павильоной генеральна комиссарын уялгые дүүргэгшэ Фридрих гэгшэд советскэ айлшадые амаршалба. К. Е. Ворошилов Чехословакиин павильониие ябажа харана. Тэрээн соо Чехословакиин арадай түйлалтанууд, ажабайдалынь, техникэ, соёл культурань ехэ шадамар бэрхээр харуулагданхай.

Һайн даа, хүндэтэ нүхэд, гэжэ ошохо дээрээ К. Е. Ворошилов хэлэбэ. Танай павильон угаа һайхан байна. Үндэр дээдэ культуратай ахадүү чехословак арадай түйлалта эндэ эрхим һайнаар харуулагдаа.

Һүүлээрнь К. Е. Ворошилов, тэрээнтэй суг ябалсагшад араб оронуудай нэгэдэмэл павильондо ошоо. Арабуудай Нэгэдэмэл Республикаһаа Бельгидэ байдаг элшэн сайд Хассан Мухаррам, павильоной генеральна комиссар Мухаммед Али Намази болон бусад павильоной үүдэндэ айлшадые угтажа амаршалба. К. Е. Ворошилов павильоной таһагуудаар ябажа, олон асуудал һураа.

Харалгын дүүрэхэ багта павильоной дирекци К. Е. Ворошиловта дурасхаалай бэлэгүүдые барюулаа. К. Е. Ворошилов ОАР-эй элшэн сайд Ирагай посланник хоёртой хамта зурагаа абхуулһанайнгаа һүүлээр хүндэтэ айлшадай дэбтэртэ гараа моторлоһон байна.

Советскэ Союзай павильонтой зэргэлээд байдаг араб оронуудай нэгэдэмэл павильонһоо нүхэр Ворошиловай хамта ябаһан нүхэдтэеэ гарахадань, олон мянган зон тэдэниие халуунаар амаршална. Эдэ хүнүүд СССР-эй артистнуудай удаадахи концертые хүлеэжэ, советскэ павильоной дэргэдэ сугларһан байгаа.

Советскэ айлшад автомашинануудта һуужа Бельведер ошобо.

Бүхэдэлхэйн выставкэдэ СССР-эй национальна үдэрнүүд боложо байна

БРЮССЕЛЬ, августын 12. (ТАСС). Брюссельдэ эмхидхэгдэһэн Бүхэдэлхэйн выставкэдэ СССР-эй национальна үдэрнүүд үргэлжэлһөөр.

Августын 11-нэй үдэшэлэн выставкын ехэ концертнэ зал соо түйлай һонирхолтой һайндэрэй концерт боложо, тэрээндэ Советскэ Союзай элдэб республикануудай 450 шахуу артистнар хабаадаа.

2500 хүниие багтаадаг зал соо нэгэшье сүлөө һуури үгы байгаа.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. Е. Ворошилов, Бельгиин король Бодуэн 1, тэдээнтэй хамта ябалсаһан хүнүүд королиин ложодо харагдаба. Бүгэдэ бодожо, шангаар альгаа ташан, үндэр тушаалта айлшадые амаршална

СССР-эй гүрэнэй симфоническа оркестр Д. Шостаковичын һайндэрэй увертюра сэдьхэл доһолгомо һайханаар наадажа, концерт эхилбэ.

Удаань Советскэ Союзай радиостанциин дохёо тэмдэг дуулдажа, һүүлээрнь «Москва шадар үдэшэндөө» гэһэн Соловьев-Седойн дуун гүйсэдхэгдэбэ. Казагууд, эстонгууд, грузинууд, украинууд, ородууд, узбегүүд болон Советскэ Союзай арадуудай бусад түлөөлэгшэд Москва тухай дуу дуулана.

Һүүлээрнь манай элитэ артистнар — Узбекскэ ССР-эй арадай артистка Г. Измайлова, Азербайджанска ССР-эй арадай артист Бейбутов, советскэ баледэй мастернууд— С. М. Кировэй нэрэмжэтэ Ленинградай гүрэнэй оперо, баледэй театрын солистнар А. Осипенко, А. Грибов, СССР-эй Ехэ театрын солистнар Г. Олейниченко, РСФСР-эй арадай артист И. Петров болон бусад гоё һайхан наадаяа харуулаа. Хүн зоной зэмхашагүй шанга альга ташалган доро Грузинска ССР-эй хатар танцын ансамблиин артистнар шуран солбоноор хатарна.

ССР Союзай арадай танцын гүрэнэй ансамблиин артистнар «Полянка» гэжэ ородой пляска наадажа, түрүүшын отделени дүүргээ.

Забһарлалгын үедэ К. Е. Ворошилов Бельгиин король Бодуэн 1 хоёр артистнуудтай уулзажа хөөрэлдөө.

Концертын хоёрдохи отделениие Украинын гүрэнэй арадай хор нээгээ. Һүүлээрнь Казахска ССР-эй арадай артистка Р. Багланова, Латвийска ССР-эй гүрэнэй оперо, баледэй театрын баледэй солистнар В. Вилцинь, Г. Риттенберг, армян дуунуудые дуулагша СССР-эй арадай артист Сазандарян болон бусад наада харуулба.

Атомна, водородно буу зэбсэг хорюулхын, юрын буу зэбсэг хуряалгахын түлөө уласхоорондын IV конференци

ТОКИО, августын 12. (ТАСС). Атомна, водородно буу зэбсэг хорюулхын, буу зэбсэг хуряалгахын түлөө уласхоорондын IV конференци Токиогой Васэда университедэй ехэ зал соо августын 12-то нээгдээ. Энэ конференци хоёр шататай байха. Августын 12-һоо 15 хүрэтэр Японой конференци, 15-һаа 20 хүрэтэр уласхоорондын конференци болохо.

СССР, США, Англи, Чехословаки, Венгри, Канада, Алжир болон бусад олон оронуудай түлөөлэгшэд, тэрэшэлэн уласхоорондын демократическа организацинуудай түлөөлэгшэд конференциин нээлгэндэ байгаа.

Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын хүдэлөөнэй мэдээжэ ажал-ябуулагша Микаэ Тома конференци нээгээ. Японой эб найрамдалай тала баримталагшадай хэдэн элитэ ажал-ябуулагшад, мүн атомна бомбын тэһэрэлгэһээ хохидоһон хүнүүд, гадна Америкын сэрэгэй базануудай байдаг Окинава болон бусад нютагуудай түлөөлэгшэд конференци дээрэ үгэ хэлээ.

Бейрудэй үйлсэнүүдэй нэгэнэйнь аманда Америкын солдадууд буунуудаа тодхожорхёод, үйлсые адаглан хаража байна. **Кейстон** агентствын фото.

К. Е. Ворошилов Бельгиин эрхэтэдтэ Советскэ орденууд барюулба

БРЮССЕЛЬ, августын (ТАСС). Бүхэдэлхэйн выст СССР-эй национальна үдэр тэмдэглэгдэжэ байһантай дашуулан Бельгидэ ошоһон СС Верховно Соведэй Президиум рүүлэгшэ К. Е. Ворошилов эй посольствын байшан соо стын 12-то Бельгиин бүлэг эр тэ советскэ орденуудые бар Арадуудай хоорондохи амгал рилсаае үргэдхэхэ, үгеэ ойл гыень һайжаруулха хэрэгтэ ехэ удхашанартай Бүхэдэлхэй ставкэ 1958 ондо Бельгидэ хэлгэдэ габьяатай байһанай лөө эдэ хүнүүдые советскэ тельство орден хайрада хүр юм.

Бүхэдэлхэйн выставкэдэ гиин правительствын зүгһөө ральна комиссараар томилог Мунс де Ферниг гэгшэдэ, кын гүйсэдхэхэ комитедэй түр шэ, Брюссель городой бург Кооремханста, выставкын глав хитектор Ван Гутенда А Улаан тугай орден барюул Бүхэдэлхэйн выставкын хэ дээр главна элидхэлшэ Лам ажал хүдэлмэриин, салин хү асуудалаар Бүхэдэлхэйн выст дэ Бельгиин правительствын генеральна комиссарай совет томилогдоһон Ренар гэгшэд «Х лэлэй тэмдэг» орденоор шагн

Индиин компартиин гүйсэдкомой пленум дүүрэбэ

ДЕЛИ, августын 12. (Т Индиин коммунистическэ па централна гүйсэдхэхэ коми пленум Тривандрамда боложо густын 11-дэ дүүрээ.

Баруун Азидахи байдал асуудалаар премьер-министр гэй баримталһан һанамжые партиин гүйсэдком нэгэн ду һайшаагаад, Ирагай Респуб Индиин мэдэрһые амаршалба.

Булимтарагшада мэхэ гохо

НЬЮ-ЙОРК, августын (ТАСС). 1700 хүнһөө бүридэһэ лайн ябаган сэрэгэй батальо Ливанһаа гаргахамнай гэжэ боото Штадууд августын 12-т носхоо. Энэ батальон августы һаа гаргагдажа эхилхэ гээд Ю тед Пресс Интернейшнл аген мэдээсэнэ.

Дүтын Зүүн зүг руу Амер сэрэг абаашагдажал байна хэдэн мэдээсэлэй һүүлээр, орой үдэр үнгэрөөд байхада, далайн ган сэрэгэй нэгэ батальон Л һаа гаргагдахань гэжэ мэдүүл бэ. Генеральна Ассамблейдэ тын Зүүн зүгтэхи байдал асуудалай зүбшэн хэлсэлгын хэ багта энэ батальон зорюута гагдахань, тиихэдэ эндэ США лиин үйлэдэжэ байгаа хорот рэгһээ дэлхэйн олониитын ан лые хадууруулха зорилготой ю жэ журналистнууд бэшэнэ.

Бурядай АССР-тэ ниитын мал ажал хүгжөөхэ холын хараата түсэб тухай

☆

(Бурядай үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөхэ зорилготой зүблөөн дээрэ хэгдэһэн элидхэлһээ)

☆ ☆

Ороной хүдөө ажахые хүгжөөн дэбжээхэ талаар Коммунистическэ партиин зохёоһон хэмжээнүүдые бэелүүлэн, республикын колхоз, совхозууд, хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэд ажахынгаа гол һалбари бологшо мал ажалай удаан сагай гээгдэлые усадхажа, зарим амжалта туйлаа.

250 мянга гаран гектар шэнэ газар элдүүрилһэнэй ашаар парай, тэжээлэй ургамалнуудай тарилгын талмай нэмэһэн байна. Тиигэжэ, адуу малые тэжээлээр, илангаяа силосээр хангалга һайжараа. Городой ажалшадай эдэбхитэй туһаламжатайгаар малай байра, силоснэ түхеэрэлгэ, үйлэдбэриин бусад барилга хэхэ талаар колхозууд ехэ хүдэлмэри бүтээнэ, мүн мал ажалай хүшэр хүдэлмэри оньһожоруулха хүдэлмэри эхилһэн, мал эдеэлүүлгэ, харууһалгые һайжаруулжа ороһон байна.

1954 ондо үнеэн бүриһөө 541 килограмм һүн һаагдаа һаа, 1957 ондо 1300 килограмм хүрэтэр һү һаалга дээшэлээ. Энэ үе соо һү һаалга бүхы дээрээ 2,2 дахин, гахайн мяха абалга 2,4 дахин нэмэбэ. Һү, мяха, тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсөөр США-е хүсэхэ гэһэн бүгэдэарадай тэмсэлдэ оролсоһон республикын колхозууд гансахан 1957 ондо һү һаалгые 33,6 процентээр, нооһо хайшалалгые —25,5 процентээр, мяха абалгые—10 процентээр ехэ болгоо.

«Колхозно байгуулалтые саашадань хүгжөөхэ, МТС-үүдые хубилгаха тухай» КПСС-эй ЦК-гэй февралиин Пленумэй тогтоол, мүн СССР-эй Верховно Соведэй Хуули газар тариалангые, тэжээл бэлэдхэлгые хүгжөөн дэбжээхэ, бүхы түрэлэй мал бүри олоор үдхэхэ шэнэ арга боломжонуудые колхозуудай үмэнэ нээжэ үгөө.

Колхоз, совхозуудай холын хараата түсэбүүд, түсэблэлгын организацинуудай тооложо үзэлгэ юу харуулнаб гэхэдэ, республикын колхозууд хони түргэнөөр үдхэхэһөө гадна, 1965 он хүрэтэр эбэртэ бодо мал нилээд олон болгохо, үнеэдые бүри олоор үдхэхэ, һү ехээр һаажа, мяха ехээр абажа, мал ажалай продукт үйлэдбэрилгые эрид ехээр нэмээхэ бодото арга боломжотой.

Бурят ороной хүдөө ажахыда мал ажал эртэ урдаһаа хойшо шухала һуури эзэлдэг байгаа, саашадаашье эзэлхэ. Республикын хүдөө ажахые саашадань тусхай мэргэжэлдэ оруулжа, нарин нооһотой хони олоор үдхэбэл, шиидхэхы удхашанартай байна.

Республикын бүхы малай 57 процентнь колхозуудта, 6 процентнь совхозуудта байдаг. Колхоз бүхэндэ дунда зэргээр 942 толгой эбэртэ бодо мал, тэрэ тоодо 290 үнеэн хүртэнэ. Тиихэдэ эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ 9,5 толгой эбэртэ бодо мал, тэрэ тоодо гурбан үнеэн, ажал хэжэ шадаха нэгэ колхозникто—2,8 эбэртэ бодо мал, тэрэ тоодо 0,9 үнеэн хүртэнэ. Энэ тон дутамаг байна. Илангаяа колхозуудта малай тоо олон болгохо гээшэ мал ажалай тон шухала зорилго болоно. Ерэхэ табан жэлэй эсэс хүрэтэр малай тоо 25 процентээр, тэрэ тоодо колхоз, совхозуудта 35 процентээр, ниитынгээ мал дотор үнеэдэй тоое 31 процентһээ 36—38 процент хүрэтэр олон болгохоор хараалагдана.

Колхозуудай ниитын мал ажалай байдал шэнжэлэн хаража үзэхэдэ, 1957 ондо зарим зэргээр һайжарһан байна. Ниитын малай тоо 4,7 процентээр, тэрэ тоодо үнеэдэй тоо 2,4 процентээр олон болоо, һү һаалга, мяха абалга дээшэлээ. Эбэртэ бодо мал дотор үнеэдэй тоо дунда зэргээр 31,9 процент болодог, 20 процентнь һубайрдаг, малай олоор гарзалдаг, үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэриин һулаар ябуулагдадаг дээрэһээ мал ажалай продукт абалга удаанаар дээшэлнэ.

Эдэшье, мүн бусадшье дутуунуудай гол шалтагаан юуб гэхэдэ, тэжээл багаар бэлэдхэгдэнэ, тиигэжэ адуу малнай ойройдоол 45—50 процент хүрэтэр тэжээлээр хангагдадаг байна.

Тэжээлээр дутамаг дээрэһээ белок болон каротингүй шахуу болошоһон хагданда үбэлдөө адуулха баатай бологдоно.

Тиимэһээ ниитын мал ажал хүгжөөн дэбжээхэ шиидхэхы арга нүхэсэл юуб гэхэдэ, малаа тэжэлээр хүсэд хангаха, бүхы тэжээлэйнгээ 60—65 процент хүрэтэр шэмэтэ тэжээл бэлдэжэ, малдаа хүсэд хүрэхэ тэжээл бэлэдхэхэ хэрэгтэй.

Эбэртэ бодо малай тоо саашадань олон болгохо, ашаг шэмыень дээшэлүүлхын тулада аймагуудай байгаалиин, экономическа онсо илгаануудые хараадаа абан, малһаа ашаг шэмэ абалгые хубилгаха хэрэгтэй. Город шадарай аймагуудта үнеэдые, мяханай мал үдхэхэ, бусад аймагуудта мяханай мал, мүн үнеэдыешье барилсаха хэрэгтэй. Түрүү ажахынуудай дүршэл дээрэһээ хаража үзэхэдэ, һүнэй товарна фермэнүүдэй үнеэн бүриһөө 2500—3000 килограмм, үүлтэртэ үнеэдһээ тус бүриһөөнь 3500—4000 килограмм һү һаажа болохо байна. Гэбэшье, олон колхозууд үнеэн бүриһөө һү һааха арга боломжоһоо 2—3 дахин бага һү һаана. Ойрын жэлдэ малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхын, үнеэдэй һубайралгые усадхахын тула, мал ажалайнгаа шэглэлые хараадаа абан үнеэдэй тоо олон болгохын тулада мал эдеэлүүлгэ, харууһалгые эрид һайжаруулха хэрэгтэй. Үнеэд яахадаа һубайрнаб гэхэдэ, үбэлэй сагта тэдэниие муугаар эдеэлүүлһэн дээрэһээ имагтал зунай сагта ороондо орохо дуратай болодог. Мүн бухануудта хэмэһээнь олоор үнеэд табигдадаг байна.

Үнеэдые, эмэ хашараг, гунжадые болон бухануудые үбэлэй сагта һайнаар эдеэлүүлбэл үнеэдые гараар, искусственна аргаар ороондо оруулжа, һубайрхыень болюулжа шадаха байнабди. Эмэ хашараг, гунжадые колхозуудта амяарань ябуулжа, харууһалха хэрэгтэй. Тэдэниие шэгнүүрынь 350—360 килограмм болоогүйдэ ороондо оруулжа болохогүй.

Мал һайнаар эдеэлүүлхэ гээшэ үнеэдэй һүтэй байха шиидхэхы арга нүхэсэл болоно. Үнеэдые элдэб янзын тэжээлээр һайса эдеэлүүлдэг байха хэрэгтэй. Мүнөө олонхи колхозууд шанар муутай бүдүүн тэжээл бэлдхэдэг, малаа белок, каротин болон минеральна тэжээлээр хүсэд хангажа шададаггүй байха юм. Силос багаар эдидэг, мүн орооһо тариаанай зүйл заримандаа оройдоошье эдидэггүй дээрэһээ 75—100 грамм белогой орондо 30—40 грамм белок хэрэглэнэ бшуу. Һү ехээр үгэдэг үнеэд муу эдеэндэ байхадаа ядалдадаг юм. Тиимэһээ колхоз, совхозууд олон янзын тэжээл бэлдэхэ, силос ехээр дараха, һүтэй үнеэдтэ корнеплод, тариаанай зүйл үгэхэ гэжэ оролдохо ёһотой. Мүн белок, каротин, минеральна тэжээл малдаа үгэлсэдэг болохо хэрэгтэй. Бэлшээриин үедэ ногоон тэжээл нэмэжэ үгэдэг болохо шухала.

Үнеэдтээ һайн типовой байрануудые бариха шухала.

Республика дотор эбэртэ бодо малай шанар һайжаруулжа, һү ехээр һаадаг, мяха ехээр абада лохын тулада малайнгаа үү һайжаруулха хэрэгтэй.

Үүлтэр һайжаруулха хүдэл эмхидхэхэ бүхы асуудалнуудые элидхэл соо дэлгэрэнгыгээр хар ха бэрхэтэй байна. Тиимэһээ публикын Хүдөө ажахын мини ство научна эмхи зургаану хамта нютагай эрхэ байдал ха даа абажа, фермэнүүдтэ үү һайжаруулха хүдэлмэри эмхид гурим зохёохо зэргэтэй. Мүнөө рээ доро дурсагдаһан хүдэл хэхэ хэрэгтэй.

1. Муу үүлтэрэй бухану үнеэдтэ табихагүй. Үсхэбэридэ һан һайн үүлтэрэй бухануудые химээр эдеэлүүлхэ, харууһа «дураарнь» үнеэдтэ табихагүй

2. Һайн үүлтэрэй малые тус бүлэг болгожо харууһалха, а шэмэ үгэлгынь хойноһоо хин тогтоохо, эдеэлүүлгынь һайжар ха шухала.

3. Үсхэбэридэ табигдаха эмэ руу, хашарагуудые зүбөөр ха һалха, бага байхаһаань эхилэн жээлээр бардамаар хангаха.

4. Эбэртэ бодо мал үүсхэбэр түрүү аргануудые—гол түлэб ажал эрхилдэг аймагуудай үнеэ олонхидыень хангажа шадах хуушан станцинуудые һайжар жа, шэнэ станцинуудые байгуул тэрэшэлэн колхозуудта искусст на үрэжүүлгын пунктнуу эмхидхэжэ, үнеэдые искусст на аргаар ороондо оруулха хэрэг

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕ

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26 Телефоны редакции: редактора 46-32, зам редактора—32-74, отв секретаря—27-37, отделов: партийной жизни и экономики—47-59, пропаганды в местной информации—35-14, культуры и быта — 34-05, писем трудящихся и переводов—24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия—37-32 Для междугородных переговоров—16.

Н 00816. Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. № 3168.